

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

Aino Sadeniemi

**”Kovimman iskun näissä leikkauksissa saavat
yksinasuvat sekä työttömät nuoret ja
yksinhuoltajat perheineen”**

Yhteiskuntaluokan rakentuminen Ylen ja Helsingin Sanomien sosiaaliturva-
leikkausten uutisoinnissa

Markkinoinnin ja viestinnän akateeminen yksikkö
Organisaatioiden viestinnän pro gradu -tutkielma
Viestinnän monialainen maisteriohjelma

Vaasa 2025

VAASAN YLIOPISTO**Markkinoinnin ja viestinnän akateeminen yksikkö**

Tekijä:	Aino Sadeniemi		
Tutkielman nimi:	”Kovimman iskun näissä leikkauksissa saavat yksinasuvat sekä työttömät nuoret ja yksinhuoltajat perheineen”: Yhteiskuntaluokan rakentuminen Ylen ja Helsingin Sanomien sosiaaliturvaleikkausten uutisoinnissa		
Tutkinto:	Filosofian maisteri		
Oppiaine:	Organisaatioiden viestintä		
Työn ohjaaja:	Virpi Salojärvi		
Valmistumisvuosi:	2025	Sivumäärä:	67

TIIVISTELMÄ:

Suomi on tunnettu tasa-arvon mallimaana, mutta viime vuosikymmeninä tulo- ja varallisuuserot ovat kasvaneet myös Suomessa. Samalla sosiaaliturvaa on kavennettu taloudellisen sopeuttamisen nimissä. Tasa-arvon eetos on juurtunut vahvasti julkiseen keskusteluun ja puhe yhteiskuntaluokista jäänyt marginaaliin. Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastellaan, mitä yhteiskuntaluokkiin liittyviä diskursseja rakentuu Helsingin Sanomien ja Ylen sosiaaliturvaleikkausten uutisoinnissa keväällä 2024. Pääministeri Petteri Orpon hallitus on hallituskautensa aikana sopeuttanut valtion taloutta leikkaamalla laajasti sosiaaliturvasta. Tämä on herättänyt yhteiskunnallista keskustelua siitä, keneltä leikataan. Tutkimuksen lähtökohtana toimii siis ajankohtainen yhteiskunnallinen tilanne. Tutkimuksessa lähestytään aihetta kriittisen diskurssianalyysin näkökulmasta ja tavoitteena on selvittää, millä tavoin journalistinen media osallistuu yhteiskuntaluokan rakentamiseen. Luokka käsitetään tutkielmassa niin taloudellisena kuin kulttuurisenakin ilmiönä.

Uutisointi sosiaaliturvaleikkauksista oli vilkasta keväällä 2024, kun hallituksen päätökset erityisesti työttömyysturvan ja asumistuen leikkauksista astuivat voimaan. Tämän pohjalta aineistoksi on kerätty aikavälillä 1.3.2024-30.4.2024 ja lopulliseen aineistoon valikoitui 74 uutisartikkelia. Aineisto on haettu hyödyntämällä Ylen ja Helsingin Sanomien omia hakutyökaluja ja hakuja tehtiin hakusanoilla asumistuki, työttömyysturva, toimeentulotuki ja sosiaaliturva. Aineistoa on tarkasteltu Fairclough’n kriittisen diskurssianalyysin menetelmällä kolmella tasolla: tekstin tasolla, diskurssikäytännön tasolla ja sosiokulttuurisella tasolla. Aineistosta tunnistettiin neljä keskeistä diskurssia: taloudellisen pakon diskurssi, vallankäytön diskurssi, toimijuuden ja vastarinnan diskurssi sekä oikeudenmukaisen jaon diskurssi.

Tutkielman tulokset osoittavat, että uutisointi ei ainoastaan kuvaa sosiaaliturvaleikkauksia, vaan myös rakentaa käsityksiä tuensaajista ja valtasuhteista. Diskurssit muokkaavat käsitystämme hyvinvointivaltiosta. Tutkielma osoittaa, että luokkakysymykset ovat osa julkista keskustelua, vaikka luokasta ei puhutakaan sen käsitteen kautta. Taloudellisen pakon diskurssi heijastaa hegemonista uusliberaalia ajattelua, jossa taloudelliset realiteetit ovat päätöksenteossa ensisijaisia. Vallankäytön diskurssi nostaa päätöksenteon epätasapainoa ja luo kuvaa poliittisista valtasuhteista. Toimijuuden diskurssi puolestaan tuo esiin, että tuensaajat eivät ole vain leikkausten kohteita. Oikeudenmukaisen jaon diskurssi taas rakentuu eri ihmisryhmien vertailun ja vastakkainasettelun kautta, tuoden näkyväksi sosiaaliturvan jakautumiseen liittyviä moraalisia jännitteitä. Leikkauksia ei siis käsitellä vain talouspoliittisina ratkaisuuina, vaan ne kytkeytyvät syväälle yhteiskunnallisiin arvoihin ja vallankäytön tapoihin. Tässä suhteessa media toimii keskeisenä tilana, jossa näitä luokkasuhteita rakennetaan, haastetaan ja uusinnetaan.

AVAINSANAT: yhteiskuntaluokat, valta, media, journalismi, diskurssianalyysi

Sisällys

1	Johdanto	6
1.1	Tavoite	8
1.2	Aineisto	10
1.3	Menetelmä	11
2	Luokka, media ja hyvinvointivaltio	13
2.1	Luokan monet määritelmät	13
2.1.1	Luokat Suomessa	15
2.1.2	Normina keskiluokka	19
2.2	Luokka ja journalistinen media	20
2.2.1	Journalistisen median eri muodot	20
2.2.2	Toimittajat vallankäyttäjinä	22
2.3	Hyvinvointivaltio luokkaerojen tasaajana	25
2.3.1	Yleinen asumistuki	27
2.3.2	Työttömyysturva	28
2.3.3	Toimeentulotuki	29
3	Diskurssiteoreettinen näkökulma mediaan ja valtaan	31
3.1	Kriittinen diskurssiteoria	31
3.2	Uutisdiskurssit	34
3.3	Valtasuhteet	35
4	Luokkadiskurssit sosiaaliturvaleikkausten uutisoinnissa	37
4.1	Luokkadiskurssien analyysi sosiaaliturvauutisoinnissa	38
4.1.1	Taloudellisen pakon diskurssi	38
4.1.2	Leikkausten kohteina – vallankäytön diskurssi	41
4.1.3	Toimijuuden ja vastarinnan diskurssi	43
4.1.4	Oikeudenmukaisen jaon diskurssi	47
4.2	Luokkadiskurssien yhteys yhteiskunnalliseen kontekstiin	50
4.2.1	Uutismedian rooli luokkadiskurssien rakentajana	51
4.2.2	Muuttuva käsitys hyvinvointivaltiosta	52

Päätäntö	55
Lähteet	59

Kuviot

Kuvio 1 Kriittisen diskurssianalyysin viitekehys (Fairclough, 1997, s. 82)	33
--	----

Taulukot

Taulukko 1. EG-luokkien mukainen luokkarakenne esimerkkiprofessionin (Erola, 2010, s. 31)	17
--	----

1 Johdanto

Suomi on yhä yksi maailman tasa-arvoisimmista maista (Kantola & Kuusela, 2019) ja maahan viitataan usein tasa-arvon mallimaana. Hyvinvointivaltio on merkittävä osa suomalaista identiteettiä (Saari, 2020, luku 2). Suomessa on voitu nauttia laajasta sosiaaliturvasta ja ajatuksesta, että yhteiskunta tukee yksilöä silloin, kun tämä ei selviä omin voimin. Kuitenkin 1990-luvulta lähtien tulo- ja varallisuuserot ovat kasvaneet myös Suomessa (Hiilamo, 2017). Kajanderin ja muiden (2021) mukaan Suomessa tasa-arvon eetos on hyvin vahvasti läsnä niin kansalaisten puheissa kuin harjoitetussa politiikassakin. On jopa uskottu, että tasa-arvo on jo saavutettu. Vaikka tulo- ja varallisuuserot kasvavat, on puhe yhteiskuntaluokista Suomessa jäänyt taka-alalle, mikä voi johtua muun muassa siitä, että ajatuksena luokkayhteiskunta on ristiriitainen hyvinvointiyhteiskunnan kanssa (Kajander-Rooth, 2023, s. 28). Yhteiskuntaluokalla tarkoitetaan tapaa jäsentää yksilöiden asemaa yhteiskunnassa esimerkiksi työn, koulutuksen, tulojen tai resurssien perusteella (Erola, 2010). Luokka ei ole kuitenkaan pelkkä taloudellinen asema, vaan se ilmenee myös kulttuurisina ja sosiaalisina erotteluina, jotka vaikuttavat ihmisten arkeen (Skeggs, 2014).

Suomen valtiontalous on ollut päättäjien mukaan huonolla tolalla 2020-luvulla, mikä on aiheuttanut tarvetta sopeuttaa ja leikata menoista. Petteri Orpon hallitus ryhtyi sopeuttamaan taloutta muun muassa leikkaamalla erilaisista sosiaaliturvaetuksista (Hiilamo ja muut, 2023). Orpon hallitusohjelmaan suunnitellut leikkaukset ovat olleet aiempiin hallituskausiin verrattuna poikkeuksellisen suuria (Hiilamo ja muut, 2023, s. 12) ja ne ovat herättäneet keskustelua siitä, kehen leikkaukset tiukimmin osuvat. Erityisesti toimeentulotukeen kohdistuvat leikkaukset ovat herättäneet keskustelua. Toimeentulotuki on viimesijainen taloudellinen tukimuoto, jonka tarkoituksena on turvata ihmisarvoisen elämän edellyttämä vähimmäistoimeentulo silloin, kun omat tulot ja varat eivät siihen riitä (Toimeentulotukilaki, 1997/1412, §1). Ennen Orpon hallituskautta toimeentulotukea on viimeksi leikattu vuonna 1998 (Hiilamo ja muut, 2023).

Suomi on saanut Euroopan neuvoston sosiaalisten oikeuksien komitealta useita moitteita liian alhaisesta sosiaaliturvasta (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2023). Komitea on tarkastellut muun muassa työttömyysturvan ja muiden sosiaalietuuksien tasoa suhteessa suomalaisten keskituloon ja todennut, että etuuksien määrä ei ole riittävä kattamaan tuensaajien perustarpeita. Vaikka Suomessa sosiaaliturva muodostuu useista toisiaan täydentävistä etuuksista ja palveluista, on yksittäisten etuuksien taso katsottu riittämättömäksi (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2023).

Hiilamon (2017) mukaan useat länsimaat ovat leikanneet sosiaaliturvasta, vaikka tarve sille on suurempi kuin aikaisemmin. Esimerkiksi Ruotsissa taloudellinen epätasa-arvo on kasvanut nopeammin kuin missään muussa OECD-maassa (Therborn, 2020). Suomen huoltosuhteen heikentyessä, eli työkäisten määrän suhteellisen vähenemisen myötä yhä harvemmat rahoittavat kasvavaa joukkoa tuen tarvitsijoita, mikä lisää painetta julkiseen talouteen (Tilastokeskus, 2024). Tässä tilanteessa päättäjät ovat pyrkineet löytämään ratkaisuja tasapainotta valtiontalouden menoja niin, että sosiaaliturva voi ainakin jossain muodossa säilyä. Sosiaaliturvan leikkauksia suunnitellessa luokkatietoisuus olisi erityisen tärkeää, koska sosiaaliturva vaikuttaa suoraan ihmisten taloudelliseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen (Hiilamo, 2017).

Asenteet sosiaaliturvaa kohtaan ovat Suomessa vaihtelevia. Vaikka laaja sosiaaliturva nähdään pääosin hyvänä asiana, on myös havaittu, että käsitykset tuloeroista vaihtelevat eri yhteiskuntaluokkien välillä (Ervasti, 2010). Laaja sosiaaliturva voidaan erityisesti yläluokan keskuudessa nähdä holhoavana ja passivoivana järjestelmänä (Kantola & Kuusela, 2019). Esimerkiksi huipputuloisten johtajien puheessa yhteiskunnasta on korostunut mahdollisuuksien tasa-arvon kaltainen näkökulma, jossa kenellä tahansa on mahdollisuus menestyä (Kantola & Kuusela, 2019, s. 120–127). Tämä näkyy myös heidän suhtautumisessaan sosiaaliturvaan. Johtajat katsovat heikon toimeentulon olevan ihmisten itsensä aiheuttamaa ja myös heidän itsensä korjattavissa (Kantola & Kuusela, 2019, s. 124). He näkevät suomalaisen yhteiskunnan holhoavana, missä ihmiset eivät joudu itse kantamaan vastuuta.

Toisaalta sosiaaliturva voidaan nähdä arvovalintana tasata ihmisten välisiä tuloeroja yhteiskunnassa (Hiilamo, 2017). Suomessa on kuitenkin yleisesti vallalla käsitys, että tuloerojen tasaamista ja laajaa sosiaaliturvaa pidetään pääosin tärkeinä ja arvostettavina asioina (Ervasti, 2010, s. 164–165). Kolbe (2014, s. 11) painottaa, että luokkien väliset kuilut ovat syventyneet ja jopa kokonaan katkeamassa. Riihelä ja Tuomala (2020, s. 29) taas nostavat, että erityisesti suurituloisimpien tulot ovat lähteneet kasvuun.

1.1 Tavoite

Tutkimukseni tavoitteena on selvittää, miten media käsittelee yhteiskuntaluokkaa sosiaaliturvavaleikkausten yhteydessä. Tutkielmassa tarkastellaan seuraavia tutkimuskysymyksiä:

1. Mitä diskursseja yhteiskuntaluokkaan liittyy sosiaaliturvavaleikkauksia käsittelevissä uutisartikkeleissa?
2. Miten diskurssit kytkeytyvät osaksi laajempaa sosiokulttuurista käytäntöä?

Sosiaalitieteissä yhteiskuntaluokka on yksi keskeisimmistä käsitteistä, mutta sen merkitystä mediassa ja viestinnässä ei ole aina riittävästi huomioitu (Jakobsson ja muut, 2021). Luokka-analyysi on tärkeää myös viestintätieteellisestä näkökulmasta, koska media toimii sekä yhteiskunnallisten rakenteiden ylläpitäjänä että niiden mahdollisena haastajana (Jakobsson ja muut, 2021). On tärkeää ymmärtää, millaisilla kielellisillä ja diskursiivisilla keinoilla sosiaaliturvavaleikkauksia käsitellään mediassa, jotta voidaan hahmottaa, miten julkinen keskustelu rakentuu ja millaisia käsityksiä yhteiskuntaluokasta se tuottaa.

Keskeisiä käsitteitä tutkielmassani ovat luokka, diskurssi, sosiaaliturva ja journalismi. Näitä käsitteitä tarkastelen kriittisen diskurssianalyysin ja viestinnän tutkimuksen näkökulmista, jolloin huomio ohjautuu siihen, miten kielelliset valinnat ja diskurssit vaikuttavat luokkapuheeseen uutisartikkeleissa. Koska luokka on ollut Suomessa ajoittain

vaietumpi aihe, on tärkeää analysoida, miten media käsittelee aihetta. Luokkaa on tärkeää tarkastella myös viestintätieteellisestä näkökulmasta, sillä viestinnän kautta luokkajakoa sekä uusinnetaan, häivytetään että haastetaan. Luokan merkityksen tunnistaminen viestinnällisissä prosesseissa auttaa ymmärtämään, miten valtasuhteet rakentuvat ja miten viestinnällä voidaan edistää yhdenvertaisuutta.

Tutkielmassani hahmotan, miten media joko vahvistaa tai kyseenalaistaa diskursseja yhteiskuntaluokista ja miten se mahdollisesti haastaa vallitsevia käsityksiä luokasta. Lisäksi tarkastelen, miten valtarakenteet näkyvät ja muovautuvat median kautta ja miten ne vaikuttavat yhteiskunnallisiin asenteisiin ja politiikan oikeutukseen.

Jokisen ja Juhilan (1999, s. 85–86) mukaan diskurssianalyttisen tutkimuksen tavoitteena on edistää keskustelua ja tuoda esiin uusia näkökulmia sen sijaan, että pyrittäisiin tarjoamaan valmista kaiken kattavaa selitystä. Tutkielmassani yhdyn heidän näkemykseensä ja pyrin osaltani lisäämään luokkatietoista keskustelua diskurssianalyttisen tutkimuksen kentällä. Viestintätieteellisesti luokkatutkimus on tärkeää, sillä se auttaa hahmottamaan, millaisilla diskursiivisilla keinoilla luokkia esitetään mediassa ja julkisessa keskustelussa. Tämä on keskeistä, jotta voi ymmärtää, miten media osallistuu sosiaaliturvaleikkausten haastamiseen tai oikeuttamiseen erityisesti sosiaaliturvaleikkausten kaltaisissa kiisteltyissä kysymyksissä.

Aihepiiriin liittyvää tutkimusta on tehty sekä sosiaaliturvaleikkauksista että yhteiskuntaluokan käsitteellistymisestä mediassa, mutta näitä ilmiöitä yhdistävä, erityisesti kriittisen diskurssianalyysin menetelmällä toteutettu tutkimus on vähäistä. Esimerkiksi Nybyn ja muiden (2017) tutkimus tarkastelee, miten Suomen hallitukset ovat diskursiivisesti oikeuttaneet perhepolitiikan leikkauksia talouskriisin varjolla. Pietarila (2024) puolestaan analysoi eduskuntapuheenvuoroissa rakentuvia kuvauksia sosiaalietuuksien saajista. Näissä tutkimuksissa huomio kohdistuu kuitenkin ennen kaikkea poliittiseen retoriikkaan, eikä uutismediaan. Jakobsson ja muut (2021) painottavat, että media ei ainoastaan toimi osana yhteiskunnallista luokkarakennetta, vaan myös tilana, jossa luokkaa voidaan tehdä

näkyväksi tai jättää näkymättömäksi. Vaikka yhteiskuntaluokan rakentumista mediassa on tarkasteltu kansainvälisesti, Suomessa journalistisen median roolia luokan kuvaajana erityisesti sosiaaliturvaleikkausten yhteydessä ei ole juurikaan tutkittu. Näin ollen tutkielmani täyttää tätä tutkimusaukkoa ja tarjoaa mahdollisuuden syventää ymmärrystä siitä, miten luokka rakentuu sosiaaliturvaleikkausten uutisoinnissa.

1.2 Aineisto

Tutkimukseni aineisto koostuu 74:stä Helsingin Sanomissa ja Ylellä julkaistusta uutisarikkelista, jotka käsittelevät hallituksen tekemiä leikkauksia sosiaaliturvaan. Aineistoon valikoitui 44 Ylen ja 30 Helsingin Sanomien artikkeleita. Asumistukileikkaukset sekä työttömyystuen suojaosan poistaminen astuivat voimaan 01.04.2024, jolloin myös uutisointi aiheesta oli vilkasta. Myös useat ammattiliitot ryhtyivät poliittisiin lakkoihin maaliskuussa 2024 vastustaakseen muun muassa hallituksen ajamia sosiaaliturvaleikkauksia. Näistä syistä aineiston julkaisuajankohta on rajattu ajanjaksolle 01.03.2024-30.04.2024.

Rajatulla aikavälillä hain kummastakin uutismediasta artikkeleita hakusanoilla sosiaaliturva, asumistuki, työttömyysturva ja toimeentulotuki. Keräsin tutkielmani aineiston käyttämällä Helsingin Sanomien ja Ylen omia hakutyökaluja. Olen rajannut aineistosta pois muut kuin uutisarikkelit, sillä analysoin aineistosta uutisdiskursseja. Tässä tutkielmassa analysoin aineistosta ainoastaan tekstisisältöjä, sillä tarkastelun kohteena on luokadiskurssien kielellinen rakentuminen. Koska tutkimus keskittyy nimenomaan kieleen ja merkityksenmuodostamiseen, visuaalinen analyysi rajattiin tämän tutkielman ulkopuolelle. Kuvien ja visuaalisten elementtien tarkastelu voisi kuitenkin muodostaa mielenkiintoisen jatkotutkimusaiheen.

Helsingin Sanomat on Suomen suurin tilattava sanomalehti. Vaikka nimi viittaa Helsinkiin, luetaan Helsingin Sanomia laajasti koko maassa. Lehti käsittelee sekä kotimaisia että kansainvälisiä uutisia ja aiheet vaihtelevat politiikasta kulttuuriin ja urheiluun. Helsingin Sanomat tavoittaa viikoittain yli 2 miljoonaa suomalaista painetun lehden, verkkosivuston

ja mobiilisovelluksen kautta (Helsingin Sanomat, 2023). Helsingin Sanomat on Pohjoismaiden suurin tilattava sanomalehti ja se on osa Sanoma-konsernia, joka on yksi Suomen suurimmista mediayhtiöistä (Jyrkiäinen, 2017). Yleisradio, eli Yle, on Suomen valtion omistama valtakunnallinen mediayhtiö, jonka toiminta rahoitetaan yleisradioverolla. Ylen omistaa Suomen valtio ja sillä on vaikuttava asema suomalaisessa mediakentässä (Seppänen & Välvirronen, 2024, s. 149). Yle tavoittaa viikossa jopa 96 % suomalaisista (KMK, 2020). Laajan levikkinsä ja merkittävän aseman vuoksi Helsingin Sanomat on perusteltu valinta lähdeaineistoksi artikkeleille. Monipuolisuuden ja saavutettavuuden varmistamiseksi olen hakenut aineistoon myös Ylen uutisartikkeleita, jotta aineisto ei rajoituisi ainoastaan maksumuurin taakse jääviin sisältöihin.

Helsingin sanomat ja Yle edustavat laajan levikkinsä vuoksi hyvin suomalaista journalismia, vaikka tiedostan, että nämä tahot eivät kata sitä läheskään kokonaan. Kummallakin toimijalla on kuitenkin merkittävä yhteiskunnallinen rooli julkisen keskustelun suunnanäyttäjänä ja -muodostajana ja niiden journalistisilla valinoilla on valtaa.

1.3 Menetelmä

Tutkielmani on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus ja käytän menetelmänä kriittistä diskurssianalyysia. Diskurssianalyysi pohjaa sosiaaliseen konstruktionismiin, jossa tavoitteena on ymmärtää, miten todellisuutemme rakentuu jatkuvan muutoksen keskellä. Koska sosiaalinen konstruktionismi pohjautuu ajatukseen subjektiivisuudesta ja todellisuutta tarkastellaan aina tietystä positiosta käsin, ei sen objektiivinen tarkastelu ole tässä tapauksessa mahdollista (Jokinen & Juhila, 1999).

Pietikäisen ja Mäntysen (2019, s. 5) mukaan kieli on sosiaalista toimintaa, johon vaikuttavat muun muassa aika, tavoite, tilanne ja paikka. Kieltä tulisikin aina tarkastella osana laajempaa kontekstia. Tämä tekee myös diskurssianalyysista menetelmänä vahvasti kontekstisidonnaisen. Toiminta, jota analysoidaan, tulisi suhteuttaa aikaan ja paikkaan (Jokinen ja muut, 2016, luku 1). Fairclough (1997, s. 51) kuvaa tätä tekstien ja yhteiskunnan

välistä vuoropuhelua dialektiseksi suhteeksi, jossa tekstit paitsi muodostuvat sosiokulttuurisesti, myös muokkaavat tai uusintavat olemassa olevaa yhteiskuntaa, sen rakenteita ja merkityksiä. Diskurssin käsitän tässä tutkielmassa Pietikäistä ja Mäntystä (2009) mukaillen niin kielellisenä kuin sosiaalisenakin toimintana. Diskurssit ja kieli vaikuttavat siis toisiinsa kaksisuuntaisesti – viestimme kielen avulla erilaisissa diskursseissa, mutta samalla diskurssit myös muokkaavat kielenkäyttöämme (Seppänen & Väliverronen, 2024, s. 280).

Kriittisen diskurssianalyysin keskiössä van Dijk (2001, s. 467) mukaan ovat sosiaaliset ja poliittiset ongelmat, minkä vuoksi se sopii luokkadiskurssien analysointiin. Kriittinen diskurssianalyysi mahdollistaa syvällisen analyysin siitä, miten kieli toimii vallan ja sosiaalisten suhteiden ylläpitäjänä tai haastajana (Fairclough, 1997). Käytetty kieli ei siis ole neutraalia, vaan siihen liittyy vallankäyttöä. Luokan käsite on monitulkintainen ja se kytkeytyy sekä valtaan että etuoikeuksiin (Skeggs, 2014, s. 97). Kriittinen diskurssianalyysi tarjoaa hyödyllisiä työkaluja tämän suhteen tarkasteluun.

Analyysini etenee kolmivaiheisesti Fairclough'n teorian mukaan: tekstin analyysi, diskurssikäytännön analyysi ja sosiokulttuurisen kontekstin analyysi. Koska diskurssien merkitys rakentuu suhteessa toisiin diskursseihin, on niitä syytä tarkastella myös suhteessa toisiinsa (Skeggs, 2014, s. 158). Tekstin analyysissa keskityn kielen ja sanavalintojen käyttöön. Tekstin analyysissa on Fairclough'n (1997, s. 79) mukaan syytä keskittyä sekä sen sisältämiin merkityksiin että kielelliseen muotoon. Lisäksi tärkeää on tarkastella, mitä tekstissä jää sanomatta (Fairclough, 1997, s. 80). Diskurssikäytännön analyysissa tarkastelen, miten diskurssit muotoutuvat ja millaisia valtarakenteita ne joko tukevat tai haastavat. Diskurssikäytännön analyysi on Fairclough'n (1997, s. 81) mukaan eräänlainen silta tekstin ja sosiokulttuurisen käytännön välillä. Diskurssikäytäntö viittaakin tekstin tuottamisen ja kuluttamisen käytäntöön (Fairclough, 1997, s. 81). Sosiokulttuurisen kontekstin analyysissa pohdin nimettyjen diskurssien yhteyttä laajempaan yhteiskunnalliseen ja poliittiseen kontekstiin. Käsittelen tätä yhteyttä erityisesti suhteessa käsityksemme hyvinvointivalttiosta.

2 Luokka, media ja hyvinvointivaltio

Luokan käsite on muuttunut vuosikymmenten varrella, ja sen painotus yhteiskunnallisessa keskustelussa on vaihdellut. Aika ajoin tutkijat tieteen eri kentillä ovat puhuneet jopa yhteiskuntaluokkien kuolemasta, mikä on toisaalta myös nostanut entisestään tarvetta tarkastella yhteiskuntaluokkia uudelleen, perustella niiden merkitystä nyky-yhteiskunnassa ja kehittää niitä koskevaa teoriaa (Jakobsson ja muut, 2021, s. 4). Tässä luvussa tarkastelen luokkaa sen historian kautta, sekä sitä, mitä luokka 2020-luvun Suomessa tarkoittaa. Avaan myös suomalaista sosiaaliturvajärjestelmää ja tutkielmassani esiintyviä tukimuotoja, sekä mitä leikkauksia hallitus on tukiin kohdistanut.

2.1 Luokan monet määritelmät

Luokkatutkimuksen keskeisiä teorioita historiassa ovat tarjonneet muun muassa Karl Marx ja Pierre Bourdieu, hahmotellen yhteiskunnan rakenteita ja luokan vaikutusta eri aikakausina. Luokka kytkeytyy kapitalistiseen yhteiskuntajärjestykseen ja Marxin teoriassa painottuvat erityisesti taloudelliset rakenteet ja niiden asettamat rajoitteet. Bourdieu (1986) on kuvannut yhteiskuntaluokat monitasoisena ilmiönä, jossa taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen pääoma määrittävät yksilön asemaa yhteiskunnassa. Nojaan tutkielmassani myös Skeggsin (2014) käsitykseen luokasta. Skeggs käsittää luokan yhteiskunnallisesti tuotettuna ja korostaa myös luokan kulttuurista merkitystä.

Luokan käsittäminen pelkkänä taloudellisena ilmiönä ei nähdäkseni kuvaa riittävästi sitä, miten moniulotteisesti luokkatausta vaikuttaa ihmisten elämään. Talous saatetaan usein mieltää neutraaliksi alueeksi, vaikka Skeggsin (2014) mukaan se kietoutuu vahvasti kulttuuriin ja moraalisiin arvostuksiin, jotka puolestaan määrittävät millaisia ominaisuuksia ja elämäntapoja pidetään arvokkaina ja toivottavina. Luokka ei siis ilmene vain taloudellisena resurssina, vaan yhtä lailla myös symbolisena ja sosiaalisena pääomana.

Pelkästään tuloihin perustuva luokan määritelmä sivuuttaa sen sosiaaliset ja poliittiset ulottuvuudet (Kontula, 2021, s. 42). Siksi tässä tutkielmassa käsitänkin luokan niin taloudellisenä kuin kulttuurisenakin ilmiönä. Taloudelliset realiteetit ovat usein selkeä luokan hahmotustapa, mutta myös niin sanottu eletty luokka (engl. lived class) on tärkeä huomioida. Eletyllä luokalla tarkoitetaan sitä, että luokka ei määriy vain esimerkiksi koulutuksen tai tulotason mukaan, vaan luokka ilmenee myös ihmisten henkilökohtaisina kokemuksina, identiteettinä ja heijastuu näin aina puhetavasta ihmissuhteisiin (Käyhkö, 2020). Eletty luokka näkyy myös siinä, että vaikka ihmisen tulotaso voi elämän aikana kasvaa ja muuttua nopeastikin, muuttuu luokkaidentiteetti usein tätä hitaammin (Kontula, 2021, s. 48). Luokka ei ole siis pelkästään taloudellinen asema. Savagen (2000) mukaan luokan merkitys 2000-luvulla ei ole kadonnut, vaikka sen ilmenemismuodot ovat muuttuneet ja individualisoituneet. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että ihmiset eivät välttämättä koe enää kuuluvansa osaksi luokkayhteisöä, vaan luokka hahmottuu yhä enemmän henkilökohtaisten kokemusten kautta (Savage & Shmidt, 2020).

Suomalaisessa kontekstissa luokkaa on tarkastellut muun muassa Kolbe (2010, s. 8), joka Savagen tavoin korostaa luokkapuheen uutta nousua. Käsitys Suomesta tasa-arvoisena ja luokattomana yhteiskuntana on Kolben (2010, s. 8) mukaan muuttunut 2000-luvulla ja luokkapuhe noussut jälleen keskusteluun. Suomessa yhteiskuntaluokan käsite on ollut vahvasti latautunut, mikä johtuu osin historiasta (Melin, 2010, s. 212). Luokkakeskustelu nähtiin sopimattomana tai sidoksissa tiettyihin poliittisiin suuntauksiin, kuten vasemmistolaisuuteen ja kommunismiin (Melin, 2010, s. 212). Näistä syistä luokkakysymystä on myös häivytetty keskustelusta. Kolbe (2014, s. 36–37) taas toteaa sosiologian aiheuttaneen jännitteitä suomalaiseen luokkatutkimukseen, ja mainitsee niin ikään yhteydet vasemmistolaiseen politiikkaan. Sanana luokka, liitettiin suomen kielessä lähinnä koulu maailmaan, kun taas ruotsiksi luokkiin viitattiin nimenomaan yhteiskuntaluokista ja niiden jännitteistä puhuttaessa. Myös tilastoaineistoissa on toisinaan vältelty luokkien nimeämistä, ja esimerkiksi yläluokasta on käytetty (ainakin näennäisesti) neutraalimpia termejä, kuten ”ylin kerros” tai ”johtavat ammatit” (Kolbe, 2014, s. 35). Vaikka Suomi oli luokkayhteiskunta, jossa myös virallisissa tilastoissa yli vuosisadan ajan jaoteltiin eri

yhteiskuntaluokat tarkasti, ei keskustelu luokista ole ollut aina mutkatonta (Kolbe, 2014, s. 38).

2.1.1 Luokat Suomessa

Suomi on kivunnut maatalousvaltaisesta yhteiskunnasta länsimaiseksi hyvinvointivaltioksi hyvin nopeasti. Vielä noin 1800-luvun lopulla Suomi oli sääty-yhteiskunta, jossa valta periytyi perheen, suvun tai yhteiskunnan kautta (Kolbe, 2014, s. 54). Suomella on historia luokkayhteiskuntana, mutta hyvinvointivaltion kehitys on hämärtänyt perinteisiä luokkajajvoja. Koulutusjärjestelmä uudistettiin 1960- ja 1970-lukujen aikana, jolloin tavoitteena oli vapauttaa kansalaiset luokkataustasta ja mahdollistaa opiskelu varallisuudesta riippumatta (Kolbe, 2007, s. 68–69). Kolben (2014, s. 136) mukaan suomalaisen yhteiskunnan kehityksessä tapahtui samanaikaisesti useita muutoksia, kun hyvinvointivaltiota laajennettiin, perusopetusta uudistettiin tukemaan luokkanousuja ja keskiluokka kasvoi merkittävästi. Kouluttautuminen onkin muodostunut keskeiseksi reitiksi parantaa luokka-asemaa (Kolbe, 2014, s. 55; Käyhkö, 2020).

Vanhempien koulutustaso vaikuttaa silti yhä voimakkaasti lasten kouluttautumisen tasoon (Eskelinen ja muut, 2020, s. 130). Korkeasti koulutettujen vanhempien lapsella on todennäköisesti helpompi sulautua yliopistomaailmaan, koska tähän on valmistettu lasta jo kotona, toisin kuin lapsilla, joiden vanhemmat eivät ole akateemisesti kouluttautuneita (Kajander-Rooth, 2023, s. 39). Tätä ilmiötä kutsutaan myös sosiaalisiksi periytyvyydeksi (Saari ja muut, 2013, s. 248). Käyhkö (2014) myös nostaa, että Suomessa luokkakeskustelua on vaikeuttanut koulutuksen tasa-arvoisuuden voimakas korostaminen. Opiskelijoiden oletetaan tulevan saman samantlaisista taustoista, eikä luokkaeroista puhuta avoimesti. Tämä vahvistaa käsitystä tasa-arvoisesta yhteiskunnasta, vaikka kyseessä olisikin osin myytti. Tietokirjailija Katriina Järvinen pohtii myös Suomen nopean yhteiskunnallisen kehityksen olevan yksi selittävä tekijä siihen, miksi Suomessa on niin vaikea puhua luokasta (Kajander-Rooth, 2023, s. 160).

Luokan hahmottamiseksi käytän tässä tutkielmassa luokan määrittelyn pohjana Eriksonin-Goldthropen luokittelua (EG-luokitus), joka on kansainvälisesti käytetyin yhteiskuntaluokittelun malli (Erola, 2010, s. 29). EG-luokitus on Erolan (2010, s. 32) mukaan helposti sovellettavissa eri yhteiskuntiin. Luokkien määrittelystä käytiin 1990-luvun puolella vielä kiivasta kamppailua, erityisesti marxilaisen ja weberiläisen suuntauksen välillä (Erola, 2010, s. 28). Kuitenkin EG-luokittelu vakiinnutti asemansa 1990-luvun alussa ja nykyään sitä käyttää kummankin suuntauksen kannattajat (Erola, 2010, s. 31). EG-luokittelussa keskeisessä osassa on ammatin lisäksi myös työn luonne työelämän valtasuhteiden näkökulmasta. Tärkeitä tekijöitä ovat esimerkiksi se, kuinka itsenäistä työ on ja kuinka paljon siihen liittyy valvontaa (Erola, 2010, s. 29). Olen hahmotellut EG-luokittelun mukaisen luokkarakenteen Taulukkoon 1.

Taulukko 1. EG-luokkien mukainen luokkarakenne esimerkkiammatteineen (Erola, 2010, s. 31).

Luokka	Esimerkkiammatteja	Populaarinimitys	
I Ylemmät professioammatit	Tuomarit, lääkärit, kansanedustajat, ylimmät johtajat, erityisasiantuntijat	Eliitti, yläluokka	
II Alemmat professioammatit	Opettajat	Valkokaulustyöt, keskiluokat	
IIIa Toimistotyöntekijät	Pankkitoimihenkilöt, sihteerit		
IIIb Asiakaspalvelutyöntekijät	Sairaanhoidajat, tarjoilijat, kaupan kassat, kampaajat, talonmiehet	Työtätekevät köyhät, alaluokka	
Iva+b Yksityisyrittäjät	Pienyrittäjät, käsityöläiset	Pienporvaristo, Petit bourgeoisie	
IVc Maanviljelijät	Maanviljelijät		
V-VI Ammattitaitoinen työväestö	Hitsarit, muurarit, putkimiehet, myös työnjohto		
VIIa Muu työväestö	Koneenhoitajat, kokoojat, varastotyöntekijät	Sinikaulustyöt, duunarit	Työtätekevät köyhät, alaluokka
VIIb Muu työväestö maataloudessa	Metsurit, eläintenhoitajat, kalastajat		

Erolan (2010, s. 29) mukaan Eriksonin ja Goldthropen kehittämässä EG-luokittelussa keskeisiä kriteerejä ovat ensinnäkin ero työnantajien, itsenäisten yrittäjien ja palkansaajien välillä. Toiseksi tarkastellaan sitä, kuinka itsenäistä työ on ja kuinka vaikeaa sitä on valvoa. Kolmanneksi arvioidaan, kuinka merkittävässä roolissa työssä ovat yksilölliset kyvyt, erityisosaaminen sekä tiedot ja taidot. Erola (2010, s. 29) korostaa, että ensimmäinen

kriteeri on osa lähes kaikkia yhteiskuntaluokkien jaottelua. Hän kuitenkin huomauttaa, että yhä useammin johtajat ovat yritysten omistajien palkkaamia, mikä rajoittaa heidän toimintavapauttaan verrattuna aiempaan.

Riippuen tarkasteltavasta aiheesta ja näkökulmasta, voi luokkia myös yhdistää ja harvoin käytössä on koko 11-luokkainen versio (Erola, 2010, s. 30). EG-luokitusta on Erolan (2010, s. 32) mukaan kritisoitu siitä, että luokat on jaoteltu liian suurpiirteisesti ja luokkiin liittyvät yleistyksiset ovat toisinaan yksinkertaistavia. Erola (2010, s. 34) kuitenkin nostaa, että ammattiperustainen luokkajako tuskin on täysin katomassa. Objektiiivisesti määritellyllä luokka-aseamalla on edelleen yhteiskunnallista merkitystä riippumatta siitä, miten ihminen itse hahmottaa oman luokka-asemansa (Erola, 2010, s. 44).

Luokat muuttuvat yhteiskunnan rakenteiden mukana jatkuvasti (Erola, 2010, s. 35). Suomessa, kuten muissakin Pohjoismaissa, työmarkkinat ovat kokeneet uudistuksia. Wolfin ja Uberin kaltaisten alustatalouden periaattein toimivien yritysten kautta yhä useammat tekevät töitä ilman asianmukaista työsopimusta heikolla työsuhdeturvalla (Jakobsson ja muut, 2021, s. 6). Myös Kantola (2022) on huolissaan siitä, että töitä tehdään ilman vakituista työsuhdetta ja sairastuessaan työntekijät ovat siitä itse vastuussa. Tätä hän kutsuu työelämän prekarisoitumiseksi. Luokan tunnuksia 2020-luvun Suomessa on Kontulan (2021, s. 46) mukaan ammatti, koulutustaso sekä varallisuus. Luokkataustaa heijastavat näiden lisäksi myös eri elämäntapavalinnat, kuten asumismuoto, harrastukset, musiikkimaku ja pukeutuminen (Kontula, 2021, s. 46).

Käyhkön (2020, s. 11) mukaan sekä suomalaisessa luokka- että mediakeskustelussa korostuu yhä taloudellinen jako luokkiin. Käytän tutkielmassani EG-luokitusta auttamaan luokan hahmottamista, mutta käsitän luokan myös ilmiönä, joka ylittää pelkän ammatillisen jaottelun. Kontula (2021, s. 43) korostaa, että ammattiryhmittelyn kautta voi saada hyvän kuvauksen yhteiskunnan sosioekonomisesta rakenteesta, mutta yksilön luokkakokemusta se ei onnistu erittelemään. Siksi koen tärkeäksi tarkastella luokkaa myös ammattiryhmittelyä laajemmin. Lisäksi, vaikka EG-luokittelu tarjoaa rakenteellisen tavan

hahmottaa yhteiskuntaluokkaa ammatin mukaan, se ei tavoita kaikki yhteiskunnallisia ryhmiä. Esimerkiksi tässä tutkielmassa korostuvat opiskelijat ja työttömät jäävät tämän luokittelun ulkopuolelle. Ammattiperustaisessa luokkajaottelussa työttömyyttä tarkastellaan yleensä sen pohjalta, kuinka suuri työttömyysriski on, mutta työttömyys ei muodosta varsinaista luokkaa. Työttömyysriskiä voidaan kuitenkin pitää melko keskeisenä seurauksena yhteiskuntaluokasta (Goldthrope & McKinght, 2006). Goldthrope ja McKinght (2006, s. 113) jopa esittävät, että työttömyysriski on todennäköisesti selkein esimerkki siitä, miten luokka-asema vaikuttaa henkilön taloudelliseen turvaan. Opiskelijat puolestaan ovat yleensä siirtymässä kohti työelämää ja heidän luokka-asemansa määräytyykin usein perhetaustan, koulutustason tai odotetun tulevan ammatin kautta. Kuten totesin aiemmin, perhetausta vaikuttaa yhä voimakkaasti kouluttautumiseen ja toisaalta opiskelu tarjoaa myös mahdollisuuden luokkanousuun (Kolbe, 2014, s. 55; Käyhkö, 2020).

2.1.2 Normina keskiluokka

Keskiluokka on ennen kaikkea resurssien runsautta. 2020-luvulla Suomi on yksi Euroopan keskiluokkaisimmista maista ja siihen kuulumisen on niin tavallista, ettei sitä oikeastaan pidetä luokkana ollenkaan (Kantola, 2021, s. 58). Suomessa suurin osa ihmisistä sijoittaa itsensä jollain tavalla keskiluokkaan, usein myös riippumatta heidän objektiivisesta luokkataustastaan (Kahma, 2010, s. 83–84). Keskiluokkaisuus onkin vahva normi, joka on helppo sivuuttaa, kunnes joku rikkoo sitä vahvasti (Kajander-Rooth, 2023, s. 38). Tämä luo keskiluokasta eräänlaisen näkymättömän mittatikun, jonka mukaan muut luokat usein arvioidaan. Kahman (2010) teettämän kyselytutkimuksen mukaan ihmiset liittävät keskiluokkaisuuden usein vakauteen, kunnollisuuteen ja tavallisuuteen.

Skeggs (2014) korostaakin, että keskiluokkaisuus ei ole vain taloudellista turvaa, vaan keskiluokan jäsenet nauttivat myös kulttuurisista etuoikeuksista, kuten aiemmin mainitseni pääsystä korkeakoulutukseen. Kontula (2021, s. 52–53) puolestaan kuvailee keskiluokkaisuutta säännöllisen urheilun, erikoisoluiden, jalkapallon ja vaalean sohvan

kautta. Keskiluokkaisuus rakentuu siis arvojen ja elämäntapojen ympärille, mitkä erottavat sen alemmista luokista (Skeggs, 2014). Kontula kutsuu keskiluokkaa *pikkuporvareiksi*. Pikkuporvaristolle ominaista on erityisesti ominaista se, etteivät he koe kuuluvansa luokkaan (Kontula, 2021, s. 58).

Kolbe (2014, s. 41) korostaa, että vaikka Suomessa vallitsee laaja yhteisymmärrys tuloerojen tasaamisesta ja hyvinvointiyhteiskunnan tukemisen tärkeydestä, luokista vaikeaminen synnyttää kaksinaismoralismia. Tämä ilmenee siinä, että vaikka tasa-arvo ja huono-osaisuuden vähentäminen nähdään tärkeinä yhteiskunnallisina tavoitteina ja luokkaerot Kolben (2014, s. 41) mukaan tunnustetaan, ei niistä silti osata tai haluta puhua avoimesti.

2.2 Luokka ja journalistinen media

Journalismin oleellisimpana tehtävänä yhteiskunnassa on pidetty ajankohtaisen ja objektiivisen tiedon välittäminen (Väliverronen, 2009, s. 17). Journalismi toimii lisäksi tärkeänä alustana yhteiskunnalliselle keskustelulle sekä demokraattiselle osallistumiselle (McNair, 2018; Seppänen & Väliverronen, 2024, s. 51). Journalismia on kuvattu neljänneksi valtiomahdiksi ja toisaalta myös vallan vahtikoiraksi (Seppänen & Väliverronen, s. 49–50). Sillä on siis kiistatta merkittävä asema yhteiskunnassa.

2.2.1 Journalistisen median eri muodot

Journalismin ja median käsitteitä käytetään usein synonyymeina, vaikka ne eroavat toisistaan. Seppänen ja Väliverronen (2024, s. 49) muistuttavat, että median valta ei ole sama asia kuin journalismin valta, vaikka ne liittyvätkin läheisesti toisiinsa. Median käsitettä käytetään monin eri tavoin riippuen kontekstista – käsite voi viitata esimerkiksi viestintävälineeseen, viestinnän muotoon tai jopa tiettyyn mediataloon (Seppänen & Väliverronen, 2024, s. 39). Koska tutkielmani keskittyy journalististen sisältöjen analysointiin,

puhuessani mediasta tarkoitan nimenomaan journalistista mediaa ja journalistisia mediasisältöjä.

Eri mediat eroavat toisistaan ja niiden valtaan vaikuttaa myös kaupallisuus ja kaupallistuminen. Suurin osa mediasta on kaupallista liiketoimintaa, poikkeuksena julkisen palvelun Yleisradio (Seppänen & Väliverronen, 2024, s. 149). Yksi median keskeisistä tavoitteista onkin houkutella mainostajia (Kukkala & Purokuru, 2016, s. 41). Vaikka valtion mediaan ei kohdistu yhtäläistä kaupallista painetta, kuin kaupallisille mediataloille, on valtion media silti riippuvainen vallasta (Kukkala & Purokuru, 2016, s. 42). Myös Seppänen ja Väliverronen (2024, s. 149) nostavat, että Yleisradio ei ole kaupallisista vaikutteista vapaa toimija mediakentässä. Kukkala ja Purokuru (2016, s. 42) huomauttavat, että vaikka valtiollinen media voi tuottaa sisältöjä, jotka eivät välttämättä ole kaupallisesti kannattavia, kuten sisältöjä erilaisille vähemmistöille, sen toimintaan liittyy silti paineita tavoittaa suuria yleisöjä. Valtiollinen media ei siis toimi täysin irrallisena kaupallisista lainalaisuuksista, vaan joutuu tasapainoilemaan muun muassa yhteiskunnallisten velvollisuuksien ja tuloksen tekemisen välillä. Kilpailu kaupallisen median ja Yleisradion välillä on myös kiihtynyt 2000-luvun kuluessa (Seppänen & Väliverronen, 2024, s. 150). Kaupallisen median toimintaa puolestaan ohjaa pitkälti nimensä mukaisesti se, mikä on kaupallisesti kannattavaa (Fairclough, 1997, s. 61).

Suomalaisen median omistus on viime vuosikymmeninä keskittynyt voimakkaasti harvojen käsiin (Ala-Fossi ja muut, 2020; Wiio & Nordenstreng, 2017). Keskittyminen sai alkunsa, kun suurimmat alueelliset lehdet alkoivat ostaa omistukseensa paikallislehtiä 1970-luvulta alkaen (Lehtisaari ja muut, 2024, s. 50). Hiljalleen lehtiketjut laajenivat ja alkoivat muodostaa maakuntarajoja ylittäviä mediayhtiöitä (Lehtisaari ja muut, 2024, s. 50). Painettujen sanomalehtien tarjonta on vähitellen kaventunut sekä määrällisesti että alueellisesti (Jyrkiäinen, 2017, s. 76). Nykyään vain harvoilla paikkakunnilla toimii enää useampi kuin yksi sanomalehti (Wiio & Nordenstreng, 2017). Keskittymisen ja digitalisoinnin myötä suuret sanomalehtikustantamot ovat kehittyneet perinteisistä yhden lehden painotaloista laaja-alaisiksi monimedia-yhtiöiksi, jotka tuottavat sisältöjä useissa eri

kanavissa ja medioissa (Jyrkiäinen, 2017). Nykyisin niitä kutsutaan myös mediakonserneiksi. Median kehitys ja keskittyminen on herättänyt huolta sisältöjen yksipuolistumisesta. Erityisesti alueellisesti merkittävän paikallisjournalismin Yksipuolistumista pyritään kuitenkin estämään muun muassa taloudellisella sääntelyllä, jolloin tärkeinä pidettyjä mediasisältöjä voidaan edistää esimerkiksi keventämällä verotusta (Seppänen & Välvirronen, 2012, s. 130).

Mediamaisema on myös muun yhteiskunnan tavoin digitalisoitunut, mikä osaltaan mahdollistaa varsin rikkaan mediamaiseman (Seppänen & Välvirronen, 2024, s. 164). Eri mediat ovat sulautuneet osaksi digitaalista arkkitehtuuria (Seppänen & Välvirronen, 2024, s. 68). Tämän kehityksen myötä journalistisia sisältöjä kulutetaan yhä enemmän digitaalisilla alustoilla perinteisen painetun median sijaan (Ala-Fossi ja muut, 2020). Uutisvälitys on Jyrkiäisen (2017) mukaan digitalisoitumisen myötä muuttunut ympärivuorokautiseksi päivittämiseksi. Yleisöt ovat löytäneet uusia tapoja kuluttaa journalistisia sisältöjä, eikä esimerkiksi uutisten seuranta keskity enää kerran päivässä aamulehden lukemiseen, vaan sisältöjä saatetaan kuluttaa pitkin päivää verkkosivustojen kautta (Lehtisaari ja muut, 2024). Erityisesti nuoremmat ikäryhmät käyttävät painettujen sanomalehtien sijaan internetistä saatavia sisältöjä (Wiio & Nordenstreng, 2017). Toisaalta sosiaalinen media ja algoritmeilla ohjatut alustat suosivat nopeasti kulutettavaa ja tunteisiin vetoavaa sisältöä, mikä voi ohjata myös perinteistä journalismia kohti viihteellistymistä ja klikkioptimointia (Seppänen & Välvirronen, 2024).

2.2.2 Toimittajat vallankäyttäjinä

Median vaikutusvalta on ollut jatkuva huolenaihe läpi joukkoviestinnän historian (Välvirronen, 2012, s. 91). Hallin (1992) mukaan median vaikutusvalta voi heijastua sekä yksilön käyttäytymisessä suoraan että epäsuorasti muokkaamalla mielipiteitä ja asenteita. Välvirronen (2012, s. 92) taas kutsuu median valtaa kuvitelluksi vallaksi. Hän perustelee käsitettä sillä, että valta perustuu pitkälti siihen, miten muut yhteiskunnalliset toimijat sen aseman kokevat.

Koska media toimii yhteiskunnassa luokkarakenteen sisällä (Jakobsson ja muut, 2021, s. 7), se ei ole täysin neutraali tiedonvälittäjä, vaan median tuottamat sisällöt heijastavat ja toisintavat vallitsevia valtasuhteita. Median esittämät luokkakuvaukset voivat siis joko vahvistaa tai haastaa perinteisiä hierarkioita, mikä tekee siitä keskeisen toimijan luokkakäsityksen muovaamisessa. Valta-asetelmat mediassa saattavat näkyä esimerkiksi keskiluokan äänen korostumisena ja muiden äänien marginalisointina (Jakobsson ja muut, 2021). Fairclough'n (1997, s. 58) mukaan äänensä saavatkin usein kuuluviin he, joilla on jo valmiiksi valtaa. Journalismin keskittyessä yhä vahvemmin suurille mediataloille, on Kontulan (2021, s. 57) mukaan myös keskustelu yhteiskuntaluokista jäänyt taka-alalle. Toisaalta Hall (1992, s. 181) muistuttaa, että ideologiat ja niiden sisällöt eivät ole aina sidottuja tiettyyn yhteiskuntaluokkaan. Tämä tarkoittaa sitä, että vaikka toimittajat tulevat tutkimusten mukaan usein keskiluokasta, ei se tarkoita sitä, että he olisivat täysin irrallaan muista luokista. Voidaan siis sanoa, että vaikka tietyt ideologiat, näkökulmat ja aiheet saattavat olla erityisesti jollekin luokalle tyypillisiä, eivät ne ole automaattisesti tai yksiselitteisesti seurausta luokkataustasta.

Fairclough (1997) määrittelee median toimijana, joka osallistuu aktiivisesti sosiaalisten suhteiden ja valtarakenteiden uusintamiseen. Media ei siis ole irrallinen neutraali toimija, vaan siihen vaikuttavat myös erilaiset valtasuhteet. Media on kietoutunut yhteiskunnan rakenteisiin, ja esimerkiksi toimittajat ja päättäjät ovat yhä enemmän tekemisissä keskenään, mistä hyötyvät molemmat ryhmät (Seppänen & Väliverronen, 2024, s. 56). Sonwalkarin (2005) mukaan uutismediat voivat toisintaa ja vahvistaa vastakkainasettelua sekä "me vastaan he" -ajattelua yhteiskunnassa. Tämä viittaa siihen, että journalismin valta ei rajoitu pelkästään siihen, mitä aiheita käsitellään, vaan myös siihen, miten ne kehystetään ja kuka pääsee ääneen. Journalismi on myös muuttunut vuosikymmenten aikana. Kantola (2011, s. 135) toteaa, että tietoon perustuvaa puolueettomuutta ei pidetä enää samassa arvossa kuin aiemmin. Mathewson (2022) puolestaan esittää, että perinteinen faktapohjainen journalismi ei enää riitä, vaan journalismin tapaa käsitellä

yhteiskunnallisia ongelmia tulisi suunnata ihmisläheisemmäksi ja ratkaisukeskeisemmäksi. Näin media ei toimisi vain ongelmien raportointivälineenä.

Toisaalta median ja toimittajien valta julkisen keskustelun muokkaajana riippuu myös siitä, mistä näkökulmasta sitä tarkastellaan. Kunelius ja muut (2009, s. 51) muistuttavat, että koska media kietoutuu niin tiiviisti yhteen yhteiskunnan muiden instituutioiden kanssa, on tärkeää pohtia, kuka kulloinkin päättää, mitkä asiat nousevat keskusteluun ja miten niistä puhutaan. 2000-luvulla perinteisen median valtaa on haastanut kansalaisjournalismi (engl. citizen journalism), jossa sisällöntuottajat eivät ole perinteisiä ammattijournalisteja, vaan tavallisia kansalaisia, jotka eivät toimi journalistien eettisten ohjeiden mukaisesti (Väliverronen, 2009, s. 14). Kukkalan ja Purokurun (2016, s. 42) mukaan tämä on aiheuttanut eräänlaisen kriisin toimittajille, sillä kansalaisjournalismin kehittyminen on muuttanut mediakentän valtasuhteita. Kehitys on vähentänyt perinteisen journalismin portinvartijan asemaa ja heikentänyt sen valtaa määrittää, mitkä aiheet ja henkilöt saavat äänen ja näkyvyyttä yhteiskunnassa (Seppänen & Väliverronen, 2024, s. 58).

Myös yksittäisillä toimittajilla on verkostojensa kautta valtaa, ja esimerkiksi kansalaistoimijat ovat kokeneet, että toimittajat käyttävät tätä valta-asemaa valikoivasti (Kunelius ja muut, 2009, s. 323). Toimittajat käyttävät kansalaistoimijoita mielellään tietolähteenä, mutta heidän äänensä ei välttämättä pääse silti kuuluviin uutisartikkeleissa (Kunelius ja muut, 2009, s. 323). Kunelius ja muut (2009, s. 323) korostavatkin, että niillä yhteiskunnallisilla toimijoilla, joilla on valtaa verkostoissa, on usein myös vahvempaa vaikutusvaltaa mediaan. Lisäksi toimittajiin on kohdistunut kritiikkiä uutisoinnin yksipuolisuudesta sekä asiantuntijoiden roolin ja näkemysten rajaamisesta ennalta määriteltuihin kehyksiin (Kunelius ja muut, 2009, s. 323).

Kukkala ja Purokuru (2016) puolestaan tuovat esiin, että journalismin suhtautuvat valtaan konservatiivisesti. Heidän mukaansa toimittajat pääsevät usein helpommalla, kun eivät esimerkiksi lähde haastamaan asiantuntijoiden lausuntoja, vaan julkaisevat ne juttuun sellaisenaan. Toisaalta haastateltavat saattavat myös pyrkiä vaikuttamaan

julkaistavaan juttuun (Kukkala & Purokuru, 2016, s. 29). Ylen entinen toimittaja Jaana Kivi haastaa, ettei suomalaisessa journalismissa kyseenalaisteta uusliberalismia henkivää retoriikkaa, vaan sitä käytetään neutraalina (Kukkala & Purokuru, 2016, s. 35). Kivi ajattelee, että Suomessa toimittajat myös jossain määrin kaihtavat haastaa vallitsevia valtasuhteita siinä pelossa, että se vaikuttaa työmahdollisuuksiin.

2.3 Hyvinvointivaltio luokkaerojen tasaajana

Suomalainen hyvinvointivaltio on rakennettu vaiheittain. Anttonen ja Sipilä (2000, s. 31) kuvaavat Suomen toimeentuloturvan kehittämistä hitaaksi ja vastentahtoiseksi. Niin kutsuttu köyhäinhoito toimi pitkään hyväntekeväisyyden pohjalta, eikä valtio ollut siinä osallisena (Kujala & Danielsbacka, 2015, s. 31). Suomessa oli jonkinlaista toimeentulon turvaamista jo 1900-luvun alkupuolella ja sitä ennen, mutta se ei kattanut koko väestöä (Anttonen & Sipilä, 2000, s. 31). Maailmansotien aikana Suomi jäi toimeentuloturvan tassaossa kauas monesta muusta Euroopan maasta ja kipuili muun muassa talouslamasta monta vuotta (Anttonen & Sipilä, 2000, s. 55). Toisen maailmansodan jälkeen Suomeen haluttiin rakentaa järjestelmä, joka turvaa esimerkiksi lapsuudesta, vammaisuudesta, työkyvyttömyydestä, sairaudesta ja vanhuudesta koituvia riskejä (Saari, 2020, luku 1). Suomalaisen hyvinvointivaltion nykyisten perusrakenteiden muotoutuminen alkoi vuonna 1966 (Kujala & Danielsbacka, 2015, s. 32). 1970-luvun alussa riskinhallintaa laajennettiin kattamaan ja tukemaan työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista, asumista, työttömyyttä ja kouluttautumista (Saari, 2020, luku 1). Saaren (2020, luku 1) mukaan kolmas kehitysvaihe alkoi 1990-luvun suuren laman aikana. Tuolloin perustettiin uusia järjestelmiä vastaamaan muun muassa maahanmuuton ja ylivelkaantumiseen haasteisiin. Samaan aikaan aiempia järjestelmiä uudistettiin kannustavammiksi ja joustavammiksi eri elämäntilanteita varten (Saari, 2020, luku 1).

Hyvinvointivaltiomalleja on erilaisia ja Pohjoismaisessa mallissa valtio on tyypillisesti päävastuussa viimesijaisista toimeentulosta ja laajoista julkisista palveluista, kuten ilmaisesta peruskoulutuksesta ja terveydenhuollosta (Kujala & Danielsbacka, 2015, s. 39).

Hyvinvointivaltio käsitteenä viittaa sekä yhteiskuntapolitiikassa jaettuihin ideoihin että toimintatapoihin (Saari, 2020, luku 2). Ideoista tärkeimmäksi Saari (2020, luku 2) nostaa eriarvoisuuden vähentämisen ja toimintatavoista keskeisin on puolestaan hyvän hallinnon periaatteet, eli esimerkiksi johdonmukaisuus ja läpinäkyvyys. Suomalainen sosiaaliturvajärjestelmä on rakentunut osaksi hyvinvointivaltiota, jonka lähtökohtana on ollut turvata kansalaisten perustarpeet ja ehkäistä eriarvoisuutta (Hiilamo, 2017). Suurin osa resurssien uudelleenjaon tasaamisesta Suomessa tapahtuu eri elämäntilanteissa olevien ihmisten välillä, ei niinkään eri tuloluokkien välillä (Saari, 2010, s. 66). Tämä tarkoittaa sitä, että sosiaaliturva painottuu usein elämäntilannekohtaisiin riskeihin, kuten esimerkiksi työttömyyteen tai sairastumiseen, eikä suoranaisesti pyri kaventamaan tuloluokkien välisiä eroja.

Kuten aikaisemmin mainitsin, Suomessa vallitsee pääosin yhtenäinen käsitys siitä, että sosiaaliturvaa kannattaa ylläpitää (Ervasti, 2010, s. 164–165). Eroja on kuitenkin siinä, millä perusteella ihmiset pitävät jotakin ryhmää oikeutettuna saamaan sosiaaliturvaa. Win van Oorschotin luoman ansaitsevuusteorian mukaan suhtautuminen sosiaaliturvan saajiin ei ole yksiselitteistä, vaan vaihtelee sen mukaan, kenestä on kyse ja millaisia ominaisuuksia kyseiseen ryhmään liitetään (van Oorschot & Roosma, 2017). Ansaittavuutta pohtiessa saatetaan esimerkiksi uskoa, että jos ihmisen nähdään itse aiheuttaneen tilanteensa, häntä saatetaan pitää vähemmän oikeutettuna etuuteen (Kallio ja muut, 2020). Sen sijaan henkilö, joka nähdään kiittolisena ja selkeästi avun tarpeessa olevana, koetaan yleensä ansaitsevana (Kallio ja muut, 2020).

Suomessa ihmisellä on siis perustuslaillinen oikeus sosiaaliturvaan ja se koostuu erilaisista palveluista sekä rahallisista etuuksista (Kela, 2023, luku 1.1). Sosiaaliturvan toteutuksesta vastaavat Kansaneläkelaitos eli Kela sekä hyvinvointialueet. Sosiaaliturvan rahoitus perustuu verotukseen, veronomaisiin maksuihin, sosiaalivakuutusmaksuihin sekä asiakasmaksuihin (Kela, 2023, luku 1.1). Suomessa sosiaaliturvan menojen suuruus oli vuonna 2023 86,6 miljardia euroa. Suurimmat menoerät ovat työeläkkeet, sekä hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveystalvet (Kela, 2023, luku 1.1). Seuraavissa luvuissa

esittelen tämän tutkielman kannalta keskeisimmät tukimuodot, eli yleisen asumistuen, työttömyysturvan ja toimeentulotuen. Nämä tukimuodot olivat keväällä 2024 toteutettujen sosiaaliturvaleikkausten keskiössä.

2.3.1 Yleinen asumistuki

Yleinen asumistuki on asumiskustannuksiin tarkoitettu tukimuoto, jota voidaan myöntää asuntoon, joka on tarkoitettu pysyvään asumiseen ja sijaitsee Suomessa (Kansaneläkelaitos, 2023, luku 8.1). Kela alkoi maksaa yleistä asumistukea vuonna 1994 ja sen tarkoituksena oli tukea pienituloisten asumista yhtenäisemmin kuin aiemmin (Kansaneläkelaitos, 2023). Suomen sosiaaliturvaan kuuluu yleisen asumistuen lisäksi myös eläkkeensaajan asumistuki, opintotuen asumislisä ja sotilasavustusten asumisavustus. Tässä tutkielmassa aineistossa painottuu yleinen asumistuki, joten keskityn tässä luvussa määrittelemään yleisen asumistuen.

Yleinen asumistuki myönnetään ruokakunnan yhteenlaskettujen tulojen ja asumismenojen perusteella ja tukea voivat hakea yksin asuvat, perheet tai muutoin samaan ruokakuntaan kuuluvat henkilöt (Laki yleisestä asumistuesta, 938/2014). Lain mukaan lähtökohtaisesti samassa asunnossa asuvat henkilöt kuuluvat samaan ruokakuntaan. Samassa asunnossa asuvat voidaan katsoa erillisiksi ruokakunniksi, jos henkilöillä on esimerkiksi erilliset vuokrasopimukset (Laki yleisestä asumistuesta, 938/2014). Yleisessä asumistuksessa on asumiskustannusten enimmäismäärä, eli vain laissa määrätyt hyväksyttävät asumismenot voidaan huomioida, kun asumistukea lasketaan. Lisäksi asumistuen laskennassa huomioidaan perusomavastuu, joka on 50 % asumistuessa huomioitavista tuloista. Kelan mukaan suurin osa opiskelijoista kuuluu yleisen asumistuen piiriin. Syksyllä 2025 opiskelijat siirtyvät takaisin opintotuen asumislisän piiriin, johon opiskelijat kuuluivat vuoteen 2017 asti (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2024). Opiskelijoiden asumistuki on siis jatkossa sidottu opiskelukuukausiin (Kansaneläkelaitos, 2024b).

Orpon hallitus on hallituskaudellaan toteuttanut lukuisia leikkauksia yleiseen asumistukeen (Valtioneuvosto, 2023). Näihin kuuluu muun muassa ansiotulovähennyksen poistaminen, jolla Valtioneuvoston (2023) mukaan tavoitellaan työn kannattavuuden nostamista. Tutkimukset kuitenkin osoittavat, että ansiotulovähennys kannustaa työhön (Valtiontalouden tarkastusvirasto, 2023). Muita muutoksia tukeen ovat muun muassa perusomavastuun korottaminen 42 prosentista 50 prosenttiin, sekä muutokset hyväksyttäviin asumismenoihin. Lisäksi asumistukeen otettiin käyttöön varallisuusraja, jolloin myös tuensaajan varallisuus huomioidaan 10 000 eurosta ylöspäin. Leikkaukset vaikuttivat asumistuen saajiin tuen pienenemisenä tai joillakin kokonaan tuen lakkauttamisena.

2.3.2 Työttömyysturva

Kelan myöntämiä työttömyysetuuksia ovat peruspäiväraha ja työmarkkinatuki ja tukeen ovat oikeutettuja he, jotka eivät kuulu työttömyyskassaan (Kansaneläkelaitos, 2023, luku 6). Työttömyystukien tarkoitus on turvata toimeentulo työttömyyden aikana, sekä parantaa mahdollisuuksia palata työelämään. Työttömyysturvan edellytyksiin kuuluu muun muassa työllistymissuunnitelman toteuttaminen sekä aktiivinen työnhaku ja tarvittaessa koulutukseen hakeutuminen (Työttömyysturvalaki 1290/2002, §3). Työttömyysturvaa maksetaan työttömyyden ajan lisäksi myös työllistymistä edistävien palvelujen ajalta, jolloin työttömyysturvaan on mahdollista saada lisäksi korotusosaa ja kulukorvauksia (Kansaneläkelaitos, 2023, luku 6).

Työmarkkinatuki otettiin käyttöön 1980-luvulla, jolloin syntyi tarve uudistaa työttömyysturvaa kasvavan työttömyyden myötä (Maisonlahti ja muut, 2023). Myöhemmin työmarkkinatuesta tuli myös laajemmin osa työllisyyspolitiikkaa ja tuen myöntäminen ja kesto kytkettiin yhä vahvemmin tuensaajan aktiivisuuteen ja palveluihin osallistumiseen (Maisonlahti ja muut, 2023). Työmarkkinatuen osalta työttömyysturvassa käytetään tarveharkintaa, eli tukeen on oikeutettu vain, jos henkilön tulot jäävät tietyn rajan alle (Työttömyysturvalaki, 1290/2002, luku 7 §1). Tavoitteena on siis kohdentaa tuki ensisijaisesti niille, joilla on suurin taloudellinen tarve.

Viime vuosina keskusteluna on ollut se, kuinka tehokkaasti työmarkkinatuki toimii tilanteissa, joissa työmarkkinoille palaaminen on vaikeutunut, esimerkiksi pitkäaikaistyöttömien ja osatyökykyisten kohdalla (Maisonlahti ja muut, 2023). Myös työttömyysturvaan kohdistettiin leikkauksia vuonna 2024. Hallitus päätti pidentää omavastuuajan viidestä päivästä seitsemään päivään, poistaa lapsikorotuksen kokonaan sekä poistaa 300 euron suuruisen kuukausittaisen suojaosan (Kansaneläkelaitos, 2023). Lisäksi työttömyysturvaan ei tehdä indeksitarkistusta vuosina 2024–2027.

2.3.3 Toimeentulotuki

Toimeentulotuki on sosiaalihuoltoon kuuluva viimesijainen taloudellinen tuki, jonka tavoitteena on turvata henkilön ja perheen toimeentulo sekä edistää itsenäistä selviytymistä. Sen avulla varmistetaan vähintään ihmisarvoisen elämän kannalta välttämätön toimeentulo (Toimeentulotukilaki, 1997/1412, §1). Toimeentulotukea voi siis saada, jos tulot ja varat eivät riitä kattamaan elämän välttämättömiksi katsottuja menoja (Kansaneläkelaitos, 2023). Toimeentulotuki on kehittynyt vaiheittain nykyiseen muotoonsa. Sitä edelsi huoltoapu, joka oli kuntien vastuulla (Tervola & Mäkinen, 2023). Vuoden 1984 toimeentulotuki uudistuksessa otettiin käyttöön ensimmäinen valtakunnallinen perusosa, jonka tavoitteena oli yhtenäistää tuen tasoa. 1990-luvulla toimeentulotukea uudistettiin jälleen, mikä loi pohjan nykyiselle toimeentulotuella (Tervola & Mäkinen, 2023).

Toimeentulotuki on ainoa sosiaaliturvaetus, jonka maksamisesta vastaavat sekä Kela että hyvinvointialueet. Toimeentulotuki jakautuu kolmeen osaan; perustoimeentulotukeen, täydentävään toimeentulotukeen ja ehkäisevään toimeentulotukeen. Perustoimeentulotuesta vastaa Kela, täydentävästä ja ehkäisevästä toimeentulotuesta taas hyvinvointialue. Perustoimeentulotukea myönnettäessä lasketaan perusosalla katettavat menot, sekä muut menot kohtuullisen suuruisina. Perusosa on summa, jolla on tarkoitus kattaa jokapäiväiseen toimeentuloon kuuluvat menot, kuten esimerkiksi ravinto, vaatteet, vähäiset terveydenhuoltomenot, julkinen liikenne ja puhelimen käyttö (Toimeentulotukilaki, 1997/1412, §9). Toimeentulotuella katetaan myös huomattavasti muiden

etuuksien riittämättömyyttä ja erityisesti sitä käytetään asumisen kustannusten kattamiseksi (Valtiontalouden tarkastusvirasto, 2023).

Toimeentulotuki luotiin alun perin sillä tarkoituksella, että tuki on väliaikainen. Käytännössä monella kotitaloudella toimeentulotuki on jäänyt pidempiaikaiseksi ratkaisuksi (Kansaneläkelaitos, 2024a). Orpon hallitus pyrkii muuttamaan tätä tavoittelemalla muun muassa toimeentulotukiasiakkuuksien puolittamista ja tukimuodon viime sijaisuuden vahvistamista (Valtioneuvosto, 2023). Monet tutkijat ovat kuitenkin ilmaisseet huolensa toimeentulotukiasiakkuuksien lisääntymisestä, sillä hallitus on jo aiemmin vahvistanut leikkauksia muihin ensisijaisiin etuuksiin (Korpela ja muut, 2024). Korpela ja muut (2024) painottavatkin, että ensisijaisten etuuksien pienentäminen, kuten yleisen asumistuen leikkaaminen ja työttömyysturvan suojaosan poistaminen saattavat ohjata yhä useampia pitkäaikaisen toimeentulotuen tarpeeseen.

3 Diskurssiteoreettinen näkökulma mediaan ja valtaan

Tämän tutkielman teoreettisena viitekehystenä toimii kriittinen diskurssianalyysi, jonka taustalla vaikuttaa sosiaalinen konstruktionismi. Tässä luvussa esittelen tarkemmin sosiaalisen konstruktionismin periaatteet ja kuvaan, miten ne liittyvät kriittiseen diskurssiteoriaan. Lisäksi perustelen, miksi juuri kriittinen diskurssianalyysi soveltuu tämän tutkielman analyysimenetelmäksi.

Sosiaalinen konstruktionismi on monitieteinen lähestymistapa, joka korostaa, että todellisuus ei ole itsestään selvä tai muuttumaton, vaan rakentuu ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa kielen ja merkitysten kautta (Niska ja muut, 2024, s. 14–15). Konstruktionismin ytimessä on ajatus, että maailma ja sen ilmiöt määrittyvät ja syntyvät vuorovaikutustilanteissa (Niska ja muut, 2024, s. 15). Toisin sanoen maailma rakentuu ja saa merkityksensä ihmisten käsitysten ja tulkintojen kautta.

Tässä tutkielmassa sosiaalista konstruktionismi toimii näkökulmana, joka auttaa ymmärtämään, miten ihmiset rakentavat ja muovaavat todellisuuttaan sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, erityisesti kielen ja diskurssien kautta (Jørgensen & Phillips, 2002). Sosiaalinen konstruktionismi tarjoaa otollisen työkalun myös valtasuhteiden tarkasteluun, sillä se tuo esiin, kuinka valtaa käytetään esimerkiksi määrittelemällä, keitä tai mitä pidetään normaalina ja ketä poikkeavina (Jørgensen & Phillips, 2002; Niska ja muut, 2024).

3.1 Kriittinen diskurssiteoria

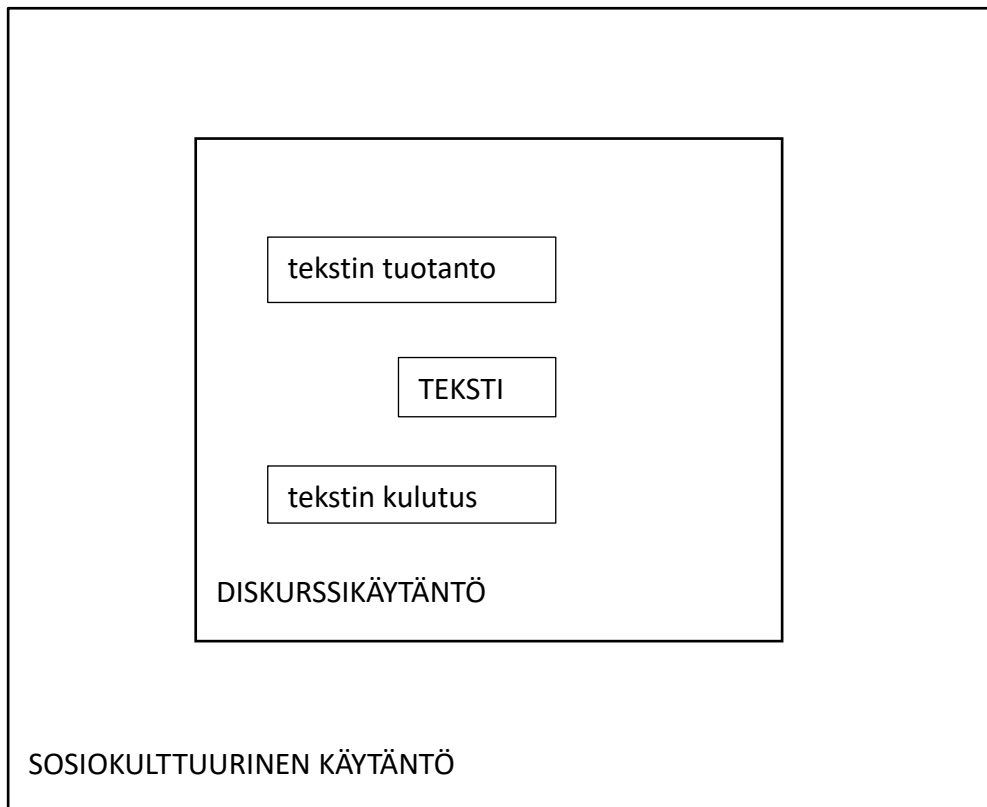
Kriittisen diskurssiteorian tutkijat ovat yleisesti kiinnostuneita muun muassa siitä, miten diskurssit tuottavat ja uusintavat valta-asemia sosiaalisten käytäntöjen kautta (van Dijk, 2009, s. 63). Sosiaalinen konstruktionismi ja kriittinen diskurssiteoria jakavat yhteisen käsityksen siitä, että todellisuus rakentuu sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ja erityisesti kielen kautta (Jørgensen & Phillips, 2002; Niska ja muut, 2024). Todellisuus ja merkitykset voivat siis muokkautua ihmisten välisessä toiminnassa, esimerkiksi mediassa tuotetuissa

teksteissä ja puheissa. Median tuottamat tekstit heijastavat herkästi yhteiskunnallisia ja kulttuurisia muutoksia, ja siksi niihin tuleekin kiinnittää analyysissa tarkkaa huomiota (Fairclough, 1997, s. 73). Kriittinen diskurssiteoria onkin tarkoitettu juuri näiden muutosten tarkastelemiseen. Fairclough (1997, s. 72) niin ikään muistuttaa, että yhteiskunnalla on myös valtaa muokata tiedotusvälineitä, joilla on puolestaan merkittävä rooli sosio-kulttuuristen muutosten esittämisessä. Tutkimalla diskursseja voi pureutua siihen, millaiset valinnat ja merkitykset vaikuttavat mediaesitysten taustalla (Seppänen & Väli-verronen, 2012, luku 4). Diskurssien analysointi mahdollistaa myös syvemmän ymmärryksen kielestä osana sosiaalista toimintaa (Seppänen & Väli-verronen, 2012, luku 4).

Kriittinen diskurssiteoria nojaa vahvasti sosiaaliseen konstruktionismiin tarkastelemalla, kuinka kielen avulla rakennetaan, uusinnetaan ja haastetaan valtasuhteita yhteiskunnassa. Fairclough (2009, s. 163) korostaa, kuinka semioottiset prosessit, eli kielelliset ja muut merkitysjärjestelmät eivät ole irrallisia yhteiskunnallisista rakenteista, vaan ne osallistuvat vallan uusintamiseen, muuttamiseen ja jakautumiseen. Kriittinen diskurssi-teoria pureutuu usein tiettyyn yhteiskunnalliseen ongelmaan, jota voidaan analysoida ja selittää sosiaalisten ilmiöiden kautta (Wodak & Meyer, 2016). Täten kriittiseen diskurssi-analyysiin kuuluu myös oletus tietyistä valtasuhteista (Jokinen & Juhila, 1999, s. 86; van Dijk, 2009, s. 63). Kriittisen diskurssiteorian yksi keskeisistä tavoitteista onkin tunnistaa ja paljastaa diskursiivista epäoikeudenmukaisuutta (Fairclough, 2009, s. 163; van Dijk, 2009, s. 63). Näin kriittisen diskurssiteorian tavoitteena ei myöskään ole olla täysin objektiivinen, vaan siinä asetutaan usein sorrettujen ryhmien puolelle (Fairclough ja muut, 2011, s. 358).

Fairclough (1997, s. 78–79) jäsentää kriittisen diskurssianalyysin viestintätilanteen kolmelle tasolle (ks. kuvio 1). Ensimmäinen taso on teksti, jossa tarkastellaan kielellisiä ja rakenteellisia piirteitä, kuten sanavalintoja, metaforia ja toimijuutta. Tekstin taso ulottuu kuitenkin myös sanatasoa laajemmaksi ja tarkastelussa on yhtä lailla esimerkiksi tekstin kokonaisrakenne ja se, miten merkityksiä rakennetaan. Toinen on diskurssikäytännön taso, jossa analysoidaan tekstin tuottamisen ja vastaanottamisen tapoja, sekä

institutionaalisia käytäntöjä. Fairclough'n (1997, s. 81) mukaan diskurssikäytäntö sijoittuu tekstin ja sosiokulttuurisen käytännön väliin, sillä se yhdistää kielellisen ilmaisun ja sen prosessit laajempaan yhteiskunnalliseen kontekstiin. Sosiokulttuurinen käytäntö puolestaan kiinnittää diskurssit laajemmin yhteiskunnallisiin rakenteisiin. Fairclough'n (1997, s. 85) mukaan tarkastelun kohteena voi olla monia sosiokulttuurisia näkökulmia riippuen analyysin painotuksesta, mutta jäsentämisen kannalta on hyödyllistä erotella kolme pääaspektia: taloudellinen, poliittinen (vallan ja ideologian kysymykset) ja kulttuurinen (arvoihin ja identiteetteihin liittyvät kysymykset).

Kuvio 1. Kriittisen diskurssianalyysin viitekehys (Fairclough, 1997, s. 82).

Yksittäisen viestintätilanteen ymmärtäminen edellyttää usein kaikkien kolmen analyysitason huomioon ottamista, mutta tutkimuksessa voi silti keskittyä tarkastelemaan tiettyä tasoa tarkemmin. Tässä tutkielmassa Fairclough'n kolmitasoisesta mallista korostuu erityisesti sosiokulttuurisen käytännön taso ja sen analysointi. Sosiokulttuurisen tason

tarkastelu mahdollistaa sen ymmärtämisen, miten tekstit kytkeytyvät laajempiin yhteiskunnallisiin rakenteisiin ja ideologioihin.

Vallan väärinkäyttö pohjautuu usein ideologioihin, eli sosiaalisiin uskomuksiin, jotka muovaavat ja ohjaavat ihmisryhmien käsityksiä ja sosiaalisia suhteita (van Dijk, 2009, s. 78–79). Fairclough (2009, s. 163) nostaa ideologioiden vaikuttavan lopulta myös ihmisten mahdollisuuksiin toimia osana yhteiskuntaa. Kriittisessä diskurssianalyyssissa kielellinen vallankäyttö riippuu siitä, kuka kieltä käyttää (Wodak & Meyer, 2009, s. 10). Vallankäyttö voi olla myös tiedostamatonta (Hall, 1999, s. 103). Kielen avulla valtaa voidaan myös kyseenalaistaa, järjestää uudestaan tai valtasuhteita muuttaa (Wodak & Meyer, 2009, s. 10). Hall (1999, s. 101) painottaa, että diskurssien kautta myös teemme asioista tosia, vaikka kielen merkitykset eivät olekaan pysyviä ja muuttumattomia. Lisäksi Hall (1999, s. 102–103) korostaa, että käytettyihin diskursseihin vaikuttaa huomattavasti eri motiivit ja intressit, jotka voivat – ja usein ovatkin – tiedostamattomia.

3.2 Uutisdiskurssit

Siihen, miksi ja mistä asioista uutisoidaan, vaikuttavat erilaiset uutiskriteerit (Caple & Bednarek, 2015, s. 438). Kriteerit voivat kuitenkin myös vaihdella, eivätkä ne ole täysin vakiintuneita. Osa kriteereistä kuuluu keskeisiin journalistisiin periaatteisiin, kuten oikeudenmukaisuus ja tasapuolisuus. Kuitenkin uutisointiin ja siihen, mistä asioista uutisoidaan voi vaikuttaa myös muut asiat, kuten toimittajien ja valokuvaajien riittävyys sekä yleiset toimitukselliset resurssit (Caple & Bodnarek, 2015, s. 438). Kantolan (2011, s. 129) mukaan kiinnostavuus on kohonnut jopa tärkeimmäksi uutiskriteeriksi. Olennaista on tuoda uutisoitavat aiheet lähemmäs tavallista ihmistä ja selittää, miten eduskunnan tekemät päätökset näkyvät arjessa (Kantola, 2011, s. 135).

Diskurssin ymmärtäminen ja analysoiminen vaatii sekä tekstin että sen käyttötarkoituksen ja kontekstin ymmärtämistä, koska tekstien tuottaminen on myös sosiaalinen teko (van Dijk, 1988, s. 29). Tekstiä ei siis tarkastella irrallisena, vaan sitä tulee tarkastella

vuorovaikutuksena kielen ja sosiaalisen tilanteen välillä. Diskurssit eivät muotoudu yksittäisistä ilmauksista, vaan ne rakentuvat toistuvien kielellisten piirteiden kautta ja esiintyvät useissa teksteissä tai selkeästi yksittäisissä esityksissä (Lehti ja muut, 2018, s. 7–8). Näin syntyy kielenkäytön tapoja, jotka ovat ominaisia esimerkiksi tietyille tilanteelle. Uutisdiskurssien tapauksessa todellisuutta rakennetaan journalististen käytäntöjen kautta. Van Dijk (1988) mukaan uutisdiskurssi koostuu sekä tekstuaalisista rakenteista, että niitä ympäröivistä sosiaalisista ja kognitiivisista tekijöistä. Uutiset eivät ole vain kirjoitettuja tekstejä, vaan myös julkisia keskusteluja ja niiden lukijat koostuvat laajoista yleisöistä (Van Dijk, 1988, s. 74). Uutisten kirjoittaminen ja lukeminen perustuu siihen, että uutistoimittaja ja yleisö jakavat yhteisen pohjatiedon maailmasta (Van Dijk, 1988, s. 74). Ilman tätä itsestään selvänä pidettyä pohjatietoa uutistekstit eivät olisi lukijalle ymmärrettäviä tai merkityksellisiä. Esimerkiksi uutiset sosiaaliturvan leikkauksista vaatii lukijalta ymmärrystä siitä, mitä sosiaaliturva tarkoittaa ja miksi leikkauksilla on merkitystä.

Kriittinen diskurssiteoria mahdollistaa myös sen tarkastelun, mitkä poliittiset ja taloudelliset toimijat saavat tilaa uutismedioissa (Cagle & Bednarek, 2015, s. 439). Näin kriittisen diskurssiteorian kautta voi analysoida, millaisia valtasuhteita uutiset tukevat tai haastavat.

3.3 Valtasuhteet

Hegemonia tarkoittaa karkeasti määriteltynä hallitsevaa asemaa ja sen voi omata esimerkiksi tietty ideologia tai kulttuuri (Lewis, 2017). Hegemonisoitunut valta on usein lähes huomaamatonta ja itsestään selvänä pidettyä. Hall (1992, s. 146) katsoo hegemonisen näkökulman rajaavan, mistä puhutaan ja se saa esitetyt asiat tai ideat näyttämään luonnollisilta ja kiistattomilta. Hegemonisen aseman omaava näkökulma määrittelee siis rajoitukset ja mahdollisuudet, joiden puitteissa yhteiskunnassa ja kulttuurissa tapahtuvat suhteet ymmärretään. Lisäksi tämä ei Hallin (1992, s. 146) mukaan rajoitu siihen, mitä hyväksytään tai voidaan ajatella mahdollisena vaan myös määrittelee sen, mitä pidetään oikeutettuna ja väistämättömänä.

Valta ei ole vain ylhäältä alaspäin toimiva mekanismi, vaan se toimii diskurssien kautta ja vaikuttaa siihen, mitä pidetään totena ja hyväksyttävänä (Foucault, 1997). Diskurssit voivat haastaa tai vahvistaa hegemonista valtaa (Phillips & Hardy, 2002, s. 27). Vallankäyttö voi olla hienovaraista ja tapahtua puheen ja kielen kautta. Foucault'n ja Van Dijk'in teorit auttavat ymmärtämään, miten media voi toimia vallankäytön välineenä ja miten ideologiat vaikuttavat siihen, mitä aiheita pidetään tärkeinä ja miten ne esitellään.

Fairclough'n (1997, s. 63) mukaan myös tiedotusvälineiden välittämään tietoon vaikuttavat ideologiat. Hän kuvaa, kuinka ideologiat välittyvät teksteissä esimerkiksi toimittajien taustaoletusten ja kielellisten valintojen kautta. Toisaalta Fairclough (1997, s. 64) painottaa, että vaikka tietyssä valossa tiedotusvälineet voivat näyttäytyä pelkkinä vallankäytön välineinä, on tosiasiasa niiden suhde valtaan monimuotoinen ja jatkuvasti kehittyvä. Fairclough (1997, s. 108) myös huomauttaa, että uutisissa eri äänet korostuvat myös eri tavoin. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, mitä ääniä painotetaan ja mitä häilytetään. Vain harvoin kaikki äänet kuuluvat uutisissa tasapuolisesti.

Kuten Van Dijk (2008) huomauttaa, yhteiskuntaluokat ja niiden ylläpito ovat vahvasti kielellisiä ja diskursiivisessa ilmiötä: poliittisessa mediakeskustelussa korostuu usein yksilön vastuu ja yritteliäisyys, jotka voivat häivyttää rakenteellisten tekijöiden merkitystä. Poliittikan eri hallitsevat diskurssit vaikuttavat siihen, miten luokasta puhutaan tai ollaan puhumatta. Vaikka Suomessa yhteiskuntarakenteet mahdollistavat niin sanotut luokkahypyt, eikä syntymässä annetut lähtökohdat täysin määritä sitä, mihin ihmisellä lopulta on mahdollisuuksia, on luokalla lähtökohtana silti vaikutusta elämänselkkuun (Erola, 2010). Se toimii ihmisen valinnoissa usein taustavaikuttajana, vaikka ihminen ei sitä itse tiedostaisi (Kajander-Rooth, 2023). Tämä tarkoittaa sitä, että yksilön mahdollisuudet, odotukset ja itsensä hahmottaminen rakentuvat niin taloudellisten kuin kulttuuristenkin resursien kautta.

4 Luokkadiskurssit sosiaaliturvaleikkausten uutisoinnissa

Tässä luvussa analysoin aineistostani havaitsemiani diskursseja. Luvussa 4.1 nimeän ensin aineistosta tunnistamani diskurssit ja kuvaan, miten ne rakentuvat. Luvussa 4.2 liitän nimeämäni diskurssit osaksi laajempaa yhteiskunnallista kontekstia ja pohdin diskurssien suhdetta toisiinsa. Analyysin toteuttaminen perustuu Fairclough'n kriittisen diskurssi-analyysin menetelmään, jonka tavoitteena on tarkastella, miten kieli ja diskurssit rakentavat, ylläpitävät ja mahdollisesti muuttavat yhteiskunnallisia valtasuhteita. Tarkastelin aineistoani kolmella tasolla: tekstitaso, diskurssikäytännön taso ja sosiokulttuurinen taso.

Ensimmäisessä vaiheessa tarkastelin tekstitasoa, eli esimerkiksi uutisoinnissa käytettyä kieltä ja sanavalintoja. Tavoitteenani oli tunnistaa, millaisia merkityksiä sosiaaliturvaleikkauksista luodaan. Erityistä huomiota kiinnitin siihen, millaisia kategorioita tai vastakainasetteluja muodostetaan. Lisäksi tarkastelin toimijuutta, kuka esitetään aktiivisena toimijana ja ketkä taas passiivisena kohteena. Tämä vaihe auttoi ymmärtämään, millaisia käsityksiä ja asenteita uutisoinnin kautta tuotetaan.

Toisessa vaiheessa keskityin diskurssikäytäntöön eli esimerkiksi siihen, millaisia näkökulmia uutiset sisältävät. Tässä vaiheessa tarkastelen esimerkiksi, ketkä pääsevät ääneen uutisartikkeleissa. Tuon analyysissä esiin, ovatko uutiset pääosin poliittisten päättäjien, asiantuntijoiden vai sosiaaliturvan saajien näkökulmasta kirjoitettuja, sekä sen, miten heidät asemoidaan suhteessa toisiinsa.

Kolmannessa vaiheessa tarkastelin sosiokulttuurista käytäntöä, eli uutisoinnin laajempia yhteiskunnallisia vaikutuksia ja kytköksiä. Tässä vaiheessa analyysini kohdistuu siihen, miten uutiset ja niistä poimitut diskurssit suhteutuvat yhteiskunnallisiin rakenteisiin, poliittisiin ideologioihin ja valtasuhteisiin. Tavoitteena on selvittää, heijastaako uutisointi esimerkiksi vallitsevia poliittisia linjauksia vai sisältääkö se kriittisiä näkökulmia ja miten diskurssit yhdistyvät yleiseen keskiluokkaisuuden normiin. Lisäksi analysoin, miten uutisointi rakentaa käsityksiä yhteiskuntaluokasta ja eriarvoisuudesta sekä millaisia narratiiveja se vahvistaa tai haastaa.

4.1 Luokkadiskurssien analyysi sosiaaliturvauutisoinnissa

Nimettyjen diskurssien kautta vastaan ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni, eli mitä yhteiskuntaluokkaan liittyviä diskursseja sosiaaliturvaleikkausten uutisointiin liittyy. Tämän jälkeen luvussa 4.2. yhdistän nimeämäni diskurssit laajempaan sosiokulttuuriseen kontekstiin ja tarkastelen diskursseja suhteessa siihen, vastaten toiseen tutkimuskysymykseeni.

Nimesin aineistosta yhteensä neljä diskurssia, joita ovat taloudellisen pakon diskurssi, vallankäytön diskurssi, toimijuuden ja vastarinnan diskurssi sekä oikeudenmukaisen jaon diskurssi. Tässä alaluvussa avaan ja analysoin nimeämiäni diskursseja tarkemmin. Luokka hahmottuu aineistossa muun muassa valtasuhteiden kautta, eli sen kautta, miten eri ryhmien asemaa ja yhteiskunnallista vaikutusvaltaa esitetään suhteessa päättäjiin.

4.1.1 Taloudellisen pakon diskurssi

Aineistossa sosiaaliturvaleikkauksia oikeutetaan vetoamalla valtiontalouden huonoon tilaan. Tässä diskurssissa puhujina korostuvat päättäjät (ks. esimerkki 1 ja 2), jotka pitävät leikkauksia välttämättöminä. Päättäjien puheessa talouden realiteetit esitetään poliittisista valinnoista irrallisina, jotka ohjaavat hallituksen toimintaa ikään kuin vaihtoehtoja ei olisi.

- 1) Ministeri pitää sosiaaliturvan leikkauksia välttämättöminä, koska Suomen julkinen talous on velkainen ja täysin kestävämmällä uralla. (Yle, 1.4.2024)
- 2) Valtiovarainministeri Riikka Purra (ps.) sanoi Helsingin Sanomien haastattelussa, että työeläkkeiden leikkaukset ovat väistämättömiä osana hallituksen säästöpakettia. (Helsingin Sanomat, 10.4.2024)

Leikkausten esittäminen väistämättöminä sulkee pois vaihtoehtoiset ratkaisut ja peittää alleen sen, että kyse on pohjimmiltaan arvolutautuneista ja poliittisista päätöksistä.

Politiikan diskurssissa on tosin yleistä, että päättäjät tuovat oman ratkaisunsa esille niin, että se vaikuttaa ainoalta mahdolliselta vastaukselta ongelmaan (Hiilamo, 2011, s. 85). Ikäheimo (2022) kuitenkin toteaa, että demokratian kannalta on ongelmallista esittää asiat vaihtoehdottomina. Demokratiaan kuuluu moninaisuus ja sen ytimessä on mahdollisuus eri näkökantoihin. Nähdäkseni tällainen puhe tuottaa myös passivoivaa luokkadiskurssia, jossa asiantuntijavallan asema korostuu. Kun poliittisia päätöksiä perustellaan välttämättöminä toimenpiteinä, kansalaisten mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa heikenevät. Tällöin päätöksenteko näyttäytyy asiantuntijoiden hallitsemana prosessina, jossa tavallisten ihmisten näkemyksille ei jää juurikaan tilaa (Ikäheimo, 2022). Tämä on Ikäheimon (2022) mukaan ongelmallista kahdesta näkökulmasta: ensinnäkin se kaventaa julkista keskustelua, koska se korostaa asiantuntijatietoa vähemmän valtaa omaavien kustannuksella. Toiseksi se hämärtää sen, missä kulkee raja neutraalin asiantuntijatiedon ja arvopohjaisten poliittisten valintojen välillä.

Leikkauksia on niiden nähdystä välttämättömyydestä huolimatta epämukava tehdä. Esimerkissä (3) kuvataan, että *kukaan* ei haluaisi tehdä tämänkaltaisia päätöksiä. Leikkauspäätökset esitetään osassa artikkeleista tilanteen pakottamina toimina. Diskurssi kytkeytyy vahvasti myös kriisipuheeseen, jossa taloustilanteen edessä leikkauksia toteutetaan.

- 3) Saunarakennus ei ole suuren suuri, mutta sen pirttikalusteilla sisustetussa tuvassa on tavattu tehdä isoja päätöksiä. Sellaisia, joita kukaan ei haluaisi tehdä. (Helsingin sanomat, 19.4.2024).

Hyvinvointivaltion on sanottu olevan jonkinlaisessa kriisissä sen syntymästä asti (Hiilamo, 2011, s. 85). Keskustelu kiihtyi erityisesti 1990-luvulla (Kauranen & Lamberg, 2016, s. 234–235). Diskurssi kytkeytyy näin myös pidempään jatkumoon hyvinvointivaltion kriisistä. Poliitikot pystyvät oikeuttamaan leikkauksia, koska hyvinvointivaltion kriisiä on kielellisesti rakennettu jo vuosikymmeniä (Hiilamo, 2017). Järvinen (2010, s. 236) toteaa, että yksi hyvinvointivaltion keskeisistä tavoitteista oli yksilön irrottaminen luokkarakenteista. 2000-luvulle tultaessa yksilökeskeisyys, menestyksen tavoittelu ja varallisuuden kasautuminen ovat kuitenkin alkaneet korostua uudella tavalla (Järvinen, 2010, s. 236).

Vaikka yleisesti eriarvoisuuden vähentämistä pidetään yhtenä hyvinvointivaltion keskeimpänä tavoitteena, ei se kuitenkaan ole itsestään selvää (Saari, 2020). Esimerkiksi poliittisia päätöksiä tehtäessä tavoite saattaa unohtua, kun huomio kiinnitetään erilaisiin keskiarvoihin ja tarkastellaan esimerkiksi sosiaalimenoja suhteessa bruttokansantuoteseen (Saari, 2020).

On myös havaittu, että ihmisten suhtautuminen hyvinvointivaltioon ja sosiaaliturvaan on yhteydessä heidän poliittiseen suuntautumiseensa (Forma ja muut, 2007). Taloudellisen pakon diskurssissa heijastuu siis myös laajemmin vasemmiston ja oikeiston perinteinen jakolinja, jossa vasemmisto korostaa valtion roolia taloudessa ja oikeisto markkinoiden vapautta ja yksilön vastuuta (Paloheimo, 2008, s. 38). Koska Orpon hallituksessa hallituspuolueita ovat Kokoomus, Perussuomalaiset, Suomen Ruotsalainen Kansanpuolue ja Kristillisdemokraatit, korostuu talouspoliittisessa päätöksenteossa oikeistolle tyypillinen linjaus, jossa painopiste on yleisesti valtion menojen vähentämisessä ja yksilön vastuun kasvattamisessa. Tällöin leikkauksia perustellaan ennen kaikkea valtionalouden kestävyyden ja välttämättömyyden nimissä.

Luhtakallio ja Junnilainen (2022, s. 248–249) kuitenkin toteavat, että perinteiset oikeiston ja vasemmiston jakolinjat ovat muuttuneet ja pienituloiset ovat valuneet äänestämään yhä enemmän poliittisesti oikealle. Vaikka ihmisillä saattaa olla tarve esimerkiksi sosiaaliturvaetuuksille, he voivat silti kannattaa niistä leikkaamista. Ihmiset saattavat esimerkiksi kokea, ettei hyvinvointivaltiolla ole etuuksiin varaa. Tulkitsen, että tämä myös vahvistaa sitä, kuinka syvälle taloudellisen pakon diskurssi on juurtunut. Ihmiset saattavat ajatella, että valtiolla ei ole varaa tukea heitä. Samalla keski- ja hyvätuloiset ovat vastavaroisesti siirtyneet enemmän poliittisesti vasemmalle, Luhtakallio ja Junnilainen (2022, s. 248–249) jatkavat.

Saari (2020) puolestaan mainitsee, että kriisinjälkeinen aika on usein kriisiä vaikeampi aika. Orpon hallituskaudella on palauduttu Covid-19-pandemiasta, joka Saaren (2020) mukaan aiheuttaa yhteiskunnallisia jännitteitä. Erityisen haavoittuvaiseksi Saari (2020)

nimeää ne ryhmät, jotka elävät juuri viimesijaisten etuuskien yläpuolella mutta kuitenkin reilusti keskiluokan alapuolella. Nähdäkseni Saaren mainitsema kriisinjälkeinen epävarmuus ja yhteiskunnallinen jännittyneisyys toimii myös tärkeänä kontekstina taloudellisen pakon diskurssille.

4.1.2 Leikkausten kohteina – vallankäytön diskurssi

Vallankäytön diskurssissa kansalaiset näyttäytyvät pääasiassa poliittisten päätösten passiivisina kohteina. Diskurssin voi havaita aineistosta sekä yksilöiden että laajemmin ryhmien kautta. Ihmisten oma toimijuus jää kuitenkin sivuun. Esimerkissä (4) rakennetaan leikkausten vaikutuksia yksilön kokemuksen kautta, ja sanavalinnat kuten *joutuu muuttamaan*, viitataan pakotettuun tilanteeseen, joka ei ole yksilön valinta. Tämänkaltaiset kielivalinnat rakentavat kuvaa yksilöistä, joiden elinolosuhteet ovat herkästi riippuvaisia yhteiskuntapoliittisista päätöksistä. Lisäksi leikkauksia kuvataan usein *leikkurina* ja kuten esimerkiksi (5), *leikkuri iskee*. Tämä antaa myös tapahtumille väkivaltaisen ja ylhäältä alas kohdistuvan sävyn. Esimerkissä (6) taas kuvaillaan, mihin ryhmiin kohdistuu kovin *isku*.

- 4) Hallituksen iso leikkuri iski ja tamperelainen perheenäiti joutuu muuttamaan halvempaan asuntoon. (Helsingin Sanomat, 24.3.2024)
- 5) Leikkaukset iskevät kotitalouksiin: Krista Pakalén menettää asumistukensa lähes kokonaan (Helsingin Sanomat, 18.3.2024)
- 6) Kovimman iskun näissä leikkauksissa saavat yksinasuvat sekä työttömät nuoret ja yksinhuoltajat perheineen. (Yle, 2.4.2024)

Sanavalinnat luovat myös mielikuvaa vallankäytöstä, joka toimii irrallaan arjesta, eikä siinä huomioida yksilöllisiä tilanteita tai tarpeita. Leikkaukset ja poliittinen valta kuvataan etäisenä, jopa kylmänä voimana. Kyse ei ole neutraalista talouspolitiikasta, vaan päätökset kuvataan tunteita herättäviksi ja niillä on usein negatiivisia vaikutuksia ihmisten elämään. Uutisoinnissa käytetty kieli on jopa väkivaltaista, minkä voi ajatella korostavan

leikkausten vaikutuksia ihmisten arkeen ja elämään. Näin rakentuu myös kuva siitä, että kyse ei ole vain teknisestä säästötoimesta, vaan ylhäältä tulevasta vallankäytöstä.

Diskurssissa kiinnitin huomiota siihen, miten ihmiset kuvataan poliittisen järjestelmän sisällä. Esimerkeissä ihmiset ovat pääsääntöisesti politiikan vaikutuksen kohteina, ei toimijoina. Diskurssikäytännön näkökulmasta huomio kiinnittyy siihen, miten mediatekstit ja puhe tuottavat ja vahvistavat tietynlaista kuvaa yksilöistä ja ryhmistä. Esimerkeissä (5) ja (6) käytetty kieli ei ainoastaan kuvaa tapahtumaa, vaan luo symbolisen asetelman, jossa kansalainen näyttäytyy passiivisena kohteena ja päätöksenteko etäisenä voimankäyttönä. Tulkitsen, että tällainen diskurssi uusintaa yhteiskunnallisia valtarakenteita, joissa yhteiskunnallisesti heikommassa asemassa olevat kuvataan politiikan kohteina, ei sen toimijoina. Luhtakallio ja Junnilainen (2022, s. 238–239) tuovat esiin, kuinka eriarvoisuus on osa pienituloisten ihmisten elämää monin tavoin ja he usein kokevat, etteivät edes ole mukana yhteiskunnassa. Vihamielinen ja väkivaltainen kielenkäyttö voi entuudestaan vahvistaa tätä käsitystä. Kun tähän yhdistyy luokkarakenteen muuttuminen ja luokkakokemuksen individualisoituminen, kuten toin esiin luvussa 2, voi se osaltaan lisätä tunnetta ulkopuolisuudesta suhteessa yhteiskuntaan ja politiikkaan.

Esimerkissä (7) kuvataan konkreettisesti taloudellista epävarmuutta, kun muutaman kymmenen euron lisämeno voi aiheuttaa haasteita. Vaikka puhuja kertoo esimerkissä omasta kokemuksestaan, samalla hän yleistää köyhyyden luonnetta. Sävy ei ole poliittisesti kantaa ottava, vaan pikemminkin toteava. Tämä myös vahvistaa ylhäältä-alas kohdistuvaa kuvausta. Esimerkissä (7) heijastuu myös epätoivo. Diskurssin kautta rakentuu kuva passiivisesta kansalaisesta, jossa yksilöt elävät päätösten seurausten kanssa ilman toimijuutta niiden muokkaamisessa.

- 7) Susanna Heinonen kertoo, että köyhälle jo muutaman kymmenen euron ylimääräinen meno on liian suuri. Rahat eivät riitä esimerkiksi lääkkeisiin. (Yle, 2.4.2024)

4.1.3 Toimijuuden ja vastarinnan diskurssi

Toimijuuden ja vastarinnan diskurssissa havaitsin asetelman, jossa erityisesti opiskelijat ja työntekijät, sekä ay-liike eivät näyttäyty ainoastaan politiikan passiivisina kohteina, vaan tuovat aktiivisesti esiin kriittisiä näkökulmia sosiaaliturvavaleikkauksia kohtaan. Diskurssi nojaa kokemukselliseen ja moraaliseen vastarintaan ja purkaa ajatusta siitä, että kaikki osallistuvat talouden sopeuttamiseen.

Erityisesti opiskelijoiden taloudellinen asema esitetään jo valmiiksi haavoittuvaisena, ja leikkausten nähdään entisestään syventävän tätä taloudellista epävarmuutta. Leikkaukset herättävät ristiriitaisia tunteita opiskelijoissa, kun pitäisi sovittaa yhteen työssäkäynti sekä täysipäiväiset opinnot. Opiskelijoiden tunteita leikkauksia kohtaan kuvataan esimerkiksi kiukuksi, kuten esimerkissä (8), pettymykseksi (esimerkki 9) ja suivaantumiseksi (esimerkki 10).

8) Opiskelijat kiukkuisina leikkauksista (Yle, 20.4.2024)

9) Toisen asteen opiskelijajärjestöt ovat pettyneitä hallituksen kehysriihen opiskelijoita koskeviin päätöksiin (Yle, 21.4.2024)

10) Opiskelijoiden etujärjestöt suivaantuivat päätöksestä siirtää opiskelijat yleisen asumistuen piiristä takaisin opintorahan asumislisälle. (Helsingin Sanomat, 16.4.2024)

Tunteiden kuvaaminen voi olla tehokas keino tuoda näkyväksi leikkausten vaikutuksia ihmisten arkeen, mutta toisaalta se myös jättää hieman varjoon rakenteellisen kritiikin, kun huomio keskittyy tunnepohjaisuuteen. Tunteet voivat herättää empatiaa ja toisaalta mobilisoida poliittista vastarintaa. Tunteiden kuvaamisesta voi tulkita, että opiskelijat ovat myös reagoineet näihin päätöksiin voimakkaasti. Toisaalta tunnepohjaisuus kritiikissä voidaan helposti sivuuttaa henkilökohtaisena, mikä saattaa heikentää sen poliittista painoarvoa.

Uutisoinnissa korostuu opiskelijoiden kohdalla taloudellinen epävarmuus ja yksilön vastuu toimeentulosta. Kuten luvussa 2 totesin, opiskelijoiden sosiaaliturvaa on siirretty yhä lainapainotteisemmaksi. Opiskelijat eivät pääsääntöisesti ole oikeutettuja toimeentulotukeen, vaan menot tulee kattaa joko työskentelemällä tai opintolainalla. Tukien kaventuminen ja opintotuen siirtyminen yhä lainapainotteisemmaksi kuvataan kehityskulkuna, jossa opiskelijat erotetaan muista tuensaajista, sillä he ovat ainoa tuensaajien ryhmä, jonka tulee nostaa opintolainaa, jos varat eivät muuten riitä elämiseen (ks. esimerkki 11).

- 11) Ministeri sanoo, että opiskelijoiden kohdalla opintolainan valtioneuvoston päätöksestä nostettiin, mikä kompensoi asumistuen leikkauksia. (Yle, 1.4.2024)

Vastarinnan diskurssissa opiskelijat eivät hyväksy heille asetettua asemaa. Esimerkissä (12) opiskelijoiden tilannetta kuvataan selviytymistilaksi, mikä niin ikään korostaa epävarmuutta ja haurautta. Metaforinen ilmaus ”*korttitalo saattaa kaatua*” toimii voimakkaana kielikuvana opiskelijoiden elämäntilanteesta. Selviytymisen metafora tuo näkyväksi järjestelmän puutteet ja niiden konkreettiset seuraukset, mutta toisaalta se voi myös vakiinnuttaa käsitystä siitä, että opiskelijan kuuluu kestää ja sopeutua. Näen selviytymisen rakenteellisesti epäedullisessa asemassa osana laajempaa luokkanäkökulmaa, jossa taloudellinen epävarmuus normalisoidaan osaksi tiettyjen ryhmien arkea. Opiskelijat itse haastavat ja kyseenalaistavat sitä, kenen vastuulla sopeutustoimet todella ovat.

- 12) – Kun rahaa ei ole riittävästi, opiskelijat ovat jatkuvassa selviytymistilassa. Saat ruokaa pöytää ja vuokran maksettua, mutta jos tulee yksikin isompi kuluerä, niin se korttitalo saattaa kaatua. Tämä aiheuttaa jatkuvan stressitilan. (Yle, 11.4.2024)

Keskustelussa heijastuu myös luokkien välisiä jännitteitä. Opiskelijat ja asiantuntijat ovat tilanteesta huolissaan, kun taas esimerkiksi päättäjät korostavat leikkausten hyötyjä (ks. esimerkit 13 ja 14). Päättäjien puheessa taloudelliset leikkaukset esitetään teknisinä ja hallittavina järjestelmämuutoksina:

- 13) Ministeri sanoo, että opiskelijoiden kohdalla opintolainan valtioneuvoston päätöksestä nostettiin, mikä kompensoi asumistuen leikkauksia. (Yle, 1.4.2024)

- 14) Vuonna 2017 Juha Sipilän (kesk) hallitus siirsi opiskelijat yleisen asumistuen piiriin. Tarkoituksena oli yksinkertaistaa sosiaaliturvajärjestelmää ja tuoda opiskelijat yhdenvertaiseen asemaan muiden pienituloisten kanssa. (Helsingin Sanomat, 16.4.2024)

Myös ammattiliittojen rooli diskurssissa rakentuu vahvasti vastarinnan kautta ja aineistossa korostuu vastakkainasettelu ammattiliittojen ja hallituksen välillä. Ammattiliitot pitivät laajoja poliittisia lakkoja maaliskuussa 2024 vastustaen muun muassa hallituksen työmarkkinapolitiikkaa sekä sosiaaliturvaleikkauksia. Puheenvuoroissa rakentuu diskurssi, jossa työntekijät kärsivät hallituksen toimista. Esimerkissä (15) kyseenalaistetaan poliittisia päätöksiä:

- 15) ”MIKSI se on juuri meikäläiset, joita tässä höylätään ja kurmuutetaan”, Warren kysyy. (Helsingin Sanomat, 7.3.2024)

Diskurssissa syntyy selkeä hierarkia, jossa hallitus on vallankäyttäjä ja työntekijät sekä ammattiliitot päätösten kohteina ja kärsijöinä. Näen tämän institutionaalisen vastakkainasetteluna, jossa poliittinen eliitti ja työtä tekevät kansalaiset sekä ammattiliitot näyttävät vastakkaisina toimijoina. Hallitus *kurmuuttaa* ja *höylää* työntekijöiltä. Toisaalta työntekijöiden huoli ei rajoitu vain etuuksiin ja toimeentuloon, vaan uutisissa on havaittavissa myös laajempi huoli osallistumisesta demokraattiseen yhteiskuntaan. Esimerkissä (16) ay-liike näyttää jopa uhkana demokratialle. Lakkoja ei poliitikkojen puheenvuoroissa kuvata demokraattisena vaikuttamismuotona, vaan uhkaksi edustukselliselle vallalle. Samalla puhe voi rajata poliittista osallistumista. Se, mikä aiemmin oli hyväksyttävää poliittista vaikuttamista, esitetään nyt demokratian vastaisena uhkana:

- 16) Perussuomalaiset ja kokoomuslaiset ovat toistuvasti syyttäneet ay-liikettä siitä, että se yrittää pakottaa politiikkaa haluamaansa suuntaan lakkoaseella, vaikka Suomessa ylin vallankäyttäjä on kansalaisten vaaleilla valitsema eduskunta. (Helsingin Sanomat, 10.3.2024)

Vastakkainasettelussa toistuu myös se, kenellä on oikeus poliittiseen päätöksentekoon ja kenen ääni jää ulkopuolelle. Ammattiyhdistysliikkeet eivät ole aineistossa passiivisia

toimijoita, vaan osallistuvat aktiivisesti poliittiseen keskusteluun. Vaikka esimerkissä (17) ei suoraan sanota, että hallitus olisi rajoittanut keskustelunaiheita, SAK:n reaktiosta voi tulkita, että neuvottelun lähtökohta ei ollut avoin tai tasavertainen. Hallituksen ohjelma on jo aiemmin uutisoitu valmiiksi, eikä järjestöillä ole ollut todellista mahdollisuutta vaikuttaa sen sisältöön. Näin syntyy hegemoninen asetelma, jossa valtaa pitävä taho määrittää paitsi päätösten sisällön, myös ne rajat, joiden sisällä keskustelua voidaan käydä (ks. Fairclough 1997).

- 17) Työntekijä- ja työnantajajärjestöt virittelivät viime vuoden puolella neuvotteluja omasta vaihtoehdostaan hallituksen suunnitelmalle, mutta keskustelut tyssäsivät ennen kuin ne ehtivät edes kunnolla alkaa. SAK jäsenliittoineen katkaisi neuvottelut, koska se olisi toivonut pöydässä käsiteltävän muitakin hallituksen työelämämuutoksia. (Yle, 5.3.2024)

Esimerkissä (18) korostetaan lakkojen vaikutusta valtion talouteen. Tämä rakentaa edelleen vastakkainasettelua ja työntekijöiden vastarinta esitetään taloudellisten haittojen, ei niinkään osallistumisen kautta. Tällainen puhetapa myös kaventaa sitä, millaisena työntekijöiden toiminta nähdään julkisessa keskustelussa. Ammattiyhdistysliikkeiden lakot ja toiminta esitetään kansantaloudelle kalliina.

- 18) Samalla nyt alkava työtaistelu kasvattaa entisestään lakkojen hintalappua Suomen taloudelle. (Helsingin Sanomat, 11.3.2024)

Toimijuuden ja vastarinnan diskurssi tekee näkyväksi kansalaisten ja järjestöjen aktiivisen roolin hallituksen sosiaaliturvavaleikkausten haastajina. Opiskelijat ja työntekijät kokevat leikkaukset epäoikeudenmukaisiksi ja nostavat aihetta myös aktiivisesti keskusteluun. Luokka heijastuu opiskelijoiden ja työntekijöiden kautta heikossa asemassa olevana ryhmänä, jonka taloudellista liikkumavaraa kavennetaan politiikan kautta. Diskurssissa rakentuu poliittista kritiikkiä kansalaisten siteerauksen kautta. Näin uutisoinnissa ei oteta suoraan kantaa, mutta tuodaan silti näkyväksi valtasuhteisiin liittyviä jännitteitä. Diskurssissa rakentuu näin vastarinta, jossa kansalaisten siteeraukset ja kokemukset kyseenalaistavat vallitsevaa talouspuhetta. Uutisoinnissa kansalaiset eivät esiinny vain politiikan kohteina, vaan myös sen kritisoiijina.

4.1.4 Oikeudenmukaisen jaon diskurssi

Havaitsin aineistosta myös epäoikeudenmukaisuuden kokemusta ja vastakkainasettelua eri ryhmien välillä. Sen lisäksi, että opiskelijat korostuvat aineistossa erityisenä ryhmänä, asetetaan heidät myös usein vastakkain eläkeläisten kanssa (ks. esimerkki 19). Siinä missä hallitus on leikannut opiskelijoiden ensisijaisista etuuksista, eläkeläisten etuudet ovat säilyneet suhteellisen koskemattomina. Aineistosta havaitsin, että tätä vastakkainasettelua on myös uutisoinnissa korostettu. Tulkitsen, että epäoikeudenmukaisuuden kokemusta voi syventää vertaileva asetelma ryhmien välillä. Yksi ryhmä näyttäytyy näin toista etuoikeutetumpana.

- 19) Rantala ymmärtää, että julkista taloutta täytyy tasapainottaa. Hänestä säästöjä olisi kuitenkin pitänyt kohdistaa enemmän eläkeläisiin, esimerkiksi indeksijäädytysten muodossa. (Helsingin Sanomat, 17.4.2024)

Samaan aikaan hallituspuheissa korostuu ajatus yhteisestä vastuunkannosta valtion talouden tasapainottamisessa. Tämä ajatus jättää kuitenkin huomiotta eri mahdollisuudet osallistua, koska yhteisvastuuta korostetaan kollektiivisesti. Ajatus yhteisestä vastuusta ohittaa siis kysymyksen siitä, kenellä on varaa osallistua ja ketä leikkaukset suhteellisesti eniten kurittavat. Tätä näkemystä haastetaan opiskelijoiden näkökulmasta, kuten esimerkeissä (20) ja (21) voi havaita. Katsonkin, että opiskelijoiden ulostulot uutisissa kyseenalaistavat hallituksen politiikkaa ja rakentavat sille omanlaista vastadiskurssia.

- 20) Tiitan mukaan hallitus on oikeassa siinä, että kaikkien tulee osallistua säästöihin, mutta opiskelijat ovat hänen mielestään jo tehneet oman osansa. (Yle, 16.4.2024)

- 21) Opiskelijat kokevat, että leikkaukset ovat eriarvoistavia ja osuvat erityisesti opiskelijoihin, joilla ei ole mahdollisuutta saada taloudellista tukea huoltajiltaan tai käydä töissä opiskelujen ohella. (Yle, 21.4.2024)

Vähemmän etuoikeutettujen ryhmien kokemus epätasaisesta vastuunkannosta voi liittyä myös laajemmin siihen, miten talous ylipäättään esitetään julkisessa keskustelussa. Skeggs (2014, s. 76) tarkastelee kriittisesti tätä niin kutsuttua talouden neutraaliutta, jossa talous esitetään luonnonlain kaltaisena ilmiönä. Hänen mukaansa talouden esitetään olevan neutraalia, vaikka se perustuu pitkälti yksilöllisen edun tavoitteluun ja arvon tuottamiseen. Skeggs yhdistää talouden neutraaliuden myös luokan rakentumiseen. Talous on Skeggsin (2014, s. 82) mukaan myös aluetta, jossa luokan muotoja tuotetaan ja uusinnetaan. Tämä näkökulma auttaa ymmärtämään, miksi ajatus yhteisestä vastuusta voi tuntua epäoikeudenmukaiselta, jos kaikilla ei ole samoja mahdollisuuksia kantaa tuota vastuuta. Tämän valossa luokkatietoinen puhe ja politiikka olisikin tärkeää.

Talouskuripolitiikalle ilmaistaan sekä hyväksyntää että kritiikkiä. Diskurssista voi havaita ajatuksen oikeudenmukaisuudesta ja siitä, keihin leikkauksia kohdistetaan. Tämä vastakainasettelu luo myös tietynlaisen hierarkian, jossa resurssien jakautumista arvioidaan vertailemalla eri ihmisryhmien uhrauksia. Näin keskiöön nousee myös resurssitaistelu. Koska leikkaamisen tarvetta on korostettu (ks. luku 4.1.1), keskustelun painopiste siirtyy siitä, pitääkö leikata, siihen miltä ryhmiltä leikataan. Tässä korostuu myös ajatus siitä, että yhteiskunnalliset resurssit ovat ennalta rajattuja ja niistä on taisteltava.

Oikeudenmukaisuus kysymys korostuu myös työssäkäyvien pienituloisten asemassa. Tuensaajat eivät rajoitu vain työttömiin tai opiskelijoihin, vaan esimerkiksi pienituloiset työssäkäyvät voivat olla oikeutettuja sosiaalietuuksiin, kuten asumistukeen. Tämä haastaa stereotyyppistä kuvaa sosiaaliturvan saajista ja tämä kuva rakentuu myös uutisoinnissa. Esimerkeissä (22) ja (23) kuvataan ihmisiä, jotka ovat työelämässä mukana, mutta eivät siitä huolimatta tule toimeen ilman yhteiskunnan tukea:

- 22) Kibroeva on yksinhuoltaja, joka työskentelee päiväkodissa täyspäiväisesti. Asumistuen leikkausten takia hän joutuu vaihtamaan poikansa kanssa kolmion pienempään asuntoon. (Helsingin Sanomat, 11.4.2024)

- 23) Eniten kasvoi työssä käyvien ruokakuntien asumistukien määrä. Viime vuonna 19 prosenttia asumistukia saaneista ruokakunnista oli työllisiä (Helsingin sanomat, 24.3.2024).

Esimerkki (22) myös toimii mikrotason esimerkkinä makrotason ilmiöstä. Jakonen ja muut (2023) nostavat, että työssäkäyvien köyhien asema voi olla jopa usein monimutkaisempi kuin heidän, jotka ovat kokonaan työelämän ulkopuolella. Samalla kuitenkin Jakonen ja muut (2023) myös mainitsevat, että monen työssäkäyvän köyhän elämä voi olla kuormittavaa, kun pitää tasapainoilla usean matalapalkkaisen työn sekä mahdollisen sosiaaliturvan varassa.

Työ ei siis välttämättä automaattisesti takaa riittävää toimeentuloa. Lisäksi pienituloisuus korostaa sosiaaliturvan rakenteellista roolia työmarkkinoiden epäkohtien paikkaajana. Diskurssista voi tulkita, että yhä useammat palkansaajat elävät taloudellisesti haavoittuvassa asemassa. Se laajentaa käsitystä siitä, että köyhyys ei rajoitu esimerkiksi niin sanottuihin ”syrjäytyneisiin” ryhmiin, vaan ulottuu myös työssäkäyviin kansalaisiin. Luhtakallio ja Junnilainen (2022, s. 248) nostavatkin myös pienituloisten kokemuksellisen ulottuvuuden. Osa pienituloisista kokee jäävänsä hyvinvoinnin ulkopuolelle, vaikka yhteiskunnallinen puhe korostaa hyvinvointivaltiota. Nähdäkseni myös tämä voi syventää luokkajakoa, jossa yksilöt eivät näe itseään yhteiskunnan täysivaltaisina ja tasa-arvoisina jäseninä. Tällainen kokemus voi heikentää yhteiskunnallista luottamusta ja osallisuuden tunnetta, jos hyvinvointivaltio näyttäytyy arjessa enemmän poissulkevana kuin tukevana rakenteena. Tämä voi myös osaltaan johtaa tunteeseen siitä, että yhteiskunta ja järjestelmä palvelee vain toisia, mutta ei kaikkia.

Oikeudenmukaisen jaon diskurssissa työssäkäyvät pienituloiset ilmentävät sosiaaliturvajärjestelmän epäjohtonmukaisuutta ja haastavat myös ajatusta ansaitsevuudesta (ks. luku 2.3). Työssäkäyvät, jotka eivät tule taloudellisesti toimeen ilman sosiaaliturvaa, täyttävät monia ansaitsevuusteorian kriteereistä. He ovat aktiivisia kansalaisia ja osallisia yhteiskuntaan, mutta eivät silti ole saavuttaneet taloudellista vakautta. Tulkitsen, että tämä

luo myös jännitteisen tilanteen, jossa tuensaajat jäävät eräänlaiseen välitilaan paljastaen sosiaaliturvajärjestelmän ja yhteiskunnan rakenteiden kipupisteitä.

Uutisoinnissa kiteytyy epäoikeudenmukaisuuden tunne, joka korostaa rakenteellista epätasa-arvoa ja haastaa hallituksen linjaa. Uutisointi opiskelijoiden tilanteesta haastaa päättäjiä tuomalla esiin sosiaalisen oikeudenmukaisuuden näkökulmaa. Esimerkissä (24) verrataan opiskelijoita ja heidän osallisuuttaan muihin kansalaisryhmiin, erityisesti poliittisen eliitin edustajiin:

- 24) ”Tuntuu, että kaikki eivät kuitenkaan osallistu näihin talkoisiin, jos näiden päätösten seurauksena, vaikka Orpon tulot laskevat 300 euroa vuodessa”, Kuossari sanoo. (Helsingin Sanomat, 19.4.2024)

Opiskelijoiden asema suhteessa muihin näyttäytyy epätasapainoisena. Opiskelijoille leikkaukset voivat tarkoittaa esimerkiksi asunnon vaihtamista halvempaan tai opintolainan nostamista, kun taas pääministerin kohdalla säästötoimien vaikutus konkretisoituu selvästi lievempänä, lähes symbolisena muutoksena. Käytetyt sanavalinnat, kuten *tuntuu, että kaikki eivät kuitenkaan osallistu* ilmaisevat paitsi henkilökohtaista kokemusta, myös laajempaa epäoikeudenmukaisuuden tunnetta. Diskurssista tulkitsen, että kokemus tasa-arvosta ei synny pelkästään henkilökohtaisen kokemuksen kautta, vaan myös siitä, millaiseksi oma asema suhteessa muihin näyttäytyy.

4.2 Luokkadiskurssien yhteys yhteiskunnalliseen kontekstiin

Tässä luvussa vastaan toiseen tutkimuskysymykseeni: Miten diskurssit kytkeytyvät osaksi laajempaa sosiokulttuurista käytäntöä? Diskurssit, jotka tunnistin aineistosta eivät ole vain kielellisiä kuvauksia ajankohtaisista tapahtumista uutisissa, vaan ne heijastavat ja uusintavat yhteiskunnallisia ja kulttuurisia käsityksiä hyvinvointivaltion roolista, kansalaisista ja vallankäytöstä 2020-luvun Suomessa. Ne ovat osa laajempaa luokkakeskustelua ja neuvottelua siitä, miten sosiaaliturva tulisi järjestää ja kenellä on valtaa osallistua sitä koskevaan keskusteluun ja poliittiseen päätöksentekoon.

4.2.1 Uutismedian rooli luokkadiskurssien rakentajana

Uutisointi jäsentyy pitkälti sen ympärille, keneltä leikataan ja ketkä säästävät. Uutiset rakentavat käsitystä, jossa opiskelijat, työttömät ja työssäkäyvät rinnastuvat sosiaaliturvan piiriin. Toisaalta uutisointi myös purkaa käsitystä siitä, että sosiaaliturvajärjestelmä kohdistuisi enimmäkseen passiivisille kansalaisille ja tuo esiin laajemman epävarmuuden keskiluokan ja alemman tulotason työntekijöiden keskuudessa. Leikkausten vaikutukset jäsentyvät näin ennen kaikkea arjen tasolla asunnosta toimeentuloon.

Taloudellisen pakon diskurssi ilmentää hegemonista talouspoliittista ajatusta siitä, että ratkaisut ovat väistämättömiä, vaikka ne ovat arvopohjaisia valintoja. Tämä on linjassa uusliberaalin hallinnan kanssa, jossa talouskuripolitiikkaa oikeutetaan rationaalisin keinoin ja samalla normalisoidaan ajatusta siitä, että vaihtoehtoja ei ole. Nähdäkseni tämä myös etäännyttää päätöksentekoa ja rakentaa käsitystä neutraalista asiantuntijavallasta.

Toimijuuden ja vastarinnan diskurssi toimii vastavoimana välttämättömyyspuheelle tuomalla näkyväksi poliittisten valintojen vaikutukset yksilön elämään. Tämä diskurssi myös osoittaa, kuinka talouspolitiikan vaikutukset voivat kasautua heikossa asemassa oleville ja näin uusintaa luokkaperustaisia eroja. Toisaalta haavoittuvaisuuden diskurssi voidaan nähdä myös köyhyyden yksilöllistämisenä, mikä voi ohjata huomiota pois rakenteellisesta ongelmasta.

Uutisointi leikkausten vaikutuksista jäsentyy aineistossa usein arjen tasolla. Uutisissa käsitellään sitä, miten leikkaukset vaikuttavat asuntoon, ruokaan, opiskeluun tai työnteeseen. Tällainen arkielämän kuvauksen korostaminen liittyy Niemisen ja Pantin (2009, s. 23) kuvailemaan ilmiöön, jossa kaupallinen media suosii laajoihin yleisöihin vetoavia emotionaalisia ja samaistuttavia kertomuksia, koska kaupallinen media rakentuu pitkälti myyvyyden logiikalle. Tarinat voivat inhimillistää sosiaaliturvaleikkausten vaikutuksia ja myös lisätä tietoisuutta niistä. Ongelmaksi muodostuu kuitenkin se, että tarinoita

saatetaan kertoa yksipuolisesti, jolloin voi hämärtyä käsitys siitä, miten moninaisesti ja monenlaisiin elämäntilanteisiin sosiaaliturvaleikkaukset vaikuttavat.

Fairclough'n (1997, s. 75) uutistuotanto käyttää usein lähteinään virallisia tahoja, kuten poliitikkoja tai ammattiliittoja. Myös tämän tutkielman aineistossa on havaittavissa, että viralliset tahot, kuten ministerit ja ammattiliitot pääsevät usein ääneen. Fairclough (1997, s. 75) jatkaa, että tavalliset ihmiset lähinnä reagoivat uutisissa jo tehtyihin päätöksiin tai suunnitelmiin, mutta he eivät välttämättä toimi lähteinä. Kansalaisten toimijuus uutisoinnissa näyttäytyy näin ensisijaisesti emotionaalisenä ja kokemuksellisenä. Esimerkiksi opiskelijat ja ammattiliittojen jäsenet saavat puheenvuoroja, kun he reagoivat hallituksen leikkauspäätöksiin.

Nämä tekijät asettavat uutisoinnissa rakentuvan diskurssikäytännön osaksi laajempaa sosiokulttuurista vallankäyttöä, jossa institutionaaliset toimijat määrittelevät pitkälti puheenaiheet. Samalla tavallisten ihmisten puhe kaventuu yksilökeskeiseksi, mikä sopii yhteen median toimintalogiikan kanssa. Näin journalistinen media myös tarjoaa paikan luokkapositioiden, koska sillä on valtaa vaikuttaa siihen, kenestä puhutaan asiantuntijana, kenestä selviytyjänä ja kenet kuvataan lähinnä tunteiden kautta.

4.2.2 Muuttuva käsitys hyvinvointivaltiosta

Diskurssit herättävät myös kysymyksen siitä, kuka kuuluu hyvinvointivaltion piiriin ja millaiseksi hyvinvointivaltio määrittyy. Tulkitsen, että luvussa 4.1 analysoimani diskurssit kytkeytyvät kaikki myös käsitykseen suomalaisesta hyvinvointivaltiosta ja sen muutoksesta. Taloudellisen pakon diskurssi heijastaa yksilökeskeistä ajattelua, jossa hyvinvointivaltion turvaverkkoja supistetaan vedoten talouteen. Diskurssi rakentaa hyvinvointivaltiosta narratiivia, jossa talouden kestävyys asetetaan sosiaalietuuksien edelle. Hyvinvointivaltiota ei välttämättä edes pyritä kehittämään kaikkien turvaksi. Tässä heijastuu yksilökeskeisempi ajattelu, jossa valtiolta saatu tuki ei ole itsestään selvää.

Toisaalta päättäjät korostavat myös uutisoinnissa puheessaan hyvinvointivaltion tulevaisuutta. Vallankäytön diskurssissa korostuu se, miten valta määrittellä hyvinvointivaltion sisältö ja tulevaisuus keskittyy päättäjille. Esimerkissä (25) ministerin puhe luo narratiivin, jossa leikkaukset eivät ole ristiriidassa hyvinvointivaltion periaatteiden kanssa, vaan keino sen säilyttämiseksi.

25) – Näin voimme korjata suunnan ja turvata hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuuden. (Yle, 1.4.2024)

Tämä aiheuttaa kiinnostavan jännitteen. Toisaalta hallitus leikkaa palveluista ja etuuksista, jotka ovat hyvinvointivaltion keskeisiä kulmakiviä (Hiilamo, 2017). Samalla uutisoinnissa nousee leikkausten välttämättömyys juuri hyvinvointivaltion tulevaisuuden turvaamiseksi. Diskursseissa määrittellään myös uudelleen sitä, mitä hyvinvointivaltio tarkoittaa. Painopiste siirtyy keskustelussa pois universaaliudesta kohti taloudellista kestävyyttä. Jos kansalaiset joutuvat turvautumaan lainaan, muuttamaan asumiskustannusten vuoksi tai tinkimään lääkkeistä, voi todeta, että hyvinvointivaltion lupaus ei heidän näkökulmastaan toteudu. Vallankäytön diskurssissa aineistossa korostuu erityisesti opiskelijat, yksinhuoltajat ja pienituloiset, joiden selviytymistarinat nostavat esiin hyvinvointivaltion puutteita. Toimijuuden ja vastarinnan diskurssi asetta vastapainon tälle vallankäytölle. Opiskelijoiden ja ammattiyhdistysliikkeen reaktiot tekevät näkyväksi, että käsitys hyvinvointivaltiosta ei ole yksisuuntainen.

Ervastin (2010, s. 165) mukaan kaikissa luokissa vallitsee yleisesti jaettu käsitys siitä, että sosiaaliturvajärjestelmää kannattaa ylläpitää. Eroja syntyy kuitenkin tarkemmalla tasolla siinä, miten sosiaaliturvaa järjestetään. Juuri tässä kohdassa aineistoni diskurssit risteävät. Sosiaaliturva määrittyy usein ehtojen kautta ja sen sisältö vaihtelee riippuen siitä, mitkä puolueet ovat päättävässä asemassa.

Uutisoinnin rakentamat diskurssit tekevät näkyväksi sen, että käsitys hyvinvointivaltiosta ei ole staattinen, vaan jatkuvassa neuvottelussa. Se, kenellä on valtaa määrittellä hyvinvointivaltion ”pelastamisen” keinoja, vaikuttaa lopulta myös siihen, millaiseksi

hyvinvointivaltio rakentuu. Näin diskurssianalyysin valossa hyvinvointivaltiota ei ainoastaan puolusteta tai kritisoida, vaan sitä myös määritellään uudelleen aina, kun siitä puhutaan. Diskurssien kautta voi havaita, että vaikka hyvinvointivaltiolla on edelleen vahva kannatus ja sitä halutaan ylläpitää, se ei takaa konsensusta sen muodoista.

Päätäntö

Tutkimukseni tavoitteena oli selvittää, millaisia yhteiskuntaluokkaan liittyviä diskursseja rakentuu Helsingin Sanomien ja Ylen sosiaaliturvaleikkausten uutisoinnissa keväällä 2024. Tarkastelin, mitä yhteiskuntaluokkaan liittyviä diskursseja uutisoinnista voi tarkastella ja kuinka nämä diskurssit kytkeytyvät osaksi laajempaa sosiokulttuurista käytäntöä. Käytin tutkielmassani kriittistä diskurssianalyysia ja tarkastelin, miten media osallistuu yhteiskuntaluokkien rakentamiseen, vahvistamiseen tai haastamiseen sosiaaliturvaleikkausten uutisoinnin yhteydessä.

Analyysissa tunnistin neljä keskeistä diskurssia: taloudellisen pakon diskurssi, vallankäytön diskurssi, toimijuuden ja vastarinnan diskurssi sekä oikeudenmukaisen jaon diskurssi. Nämä diskurssit kuvasivat paitsi sosiaaliturvan saajia, myös rakensivat käsityksiä yhteiskuntaluokasta erityisesti taloudellisen haavoittuvuuden, poliittisen vallankäytön ja vastuunjaon kautta. Diskursseissa käsiteltiin muun muassa sitä, kuka kantaa vastuuta julkisista menoista, kenelle sosiaaliturva kuuluu ja kenen ääni pääsee kuuluviin yhteiskunnallisessa keskustelussa ja uutisoinnissa. Kuten luvussa 2 totesin, Suomessa ei olla totuttu puhumaan luokasta, ja sitä usein häivytetään keskustelusta tai siitä puhutaan muiden termien kautta. Niin myös tässä tutkielmassa. Luokka ei ole keskeisessä asemassa suomalaisessa julkisessa keskustelussa. Toisaalta luokasta saatetaan puhua toisten käsitteiden, kuten pienituloisuuden tai tuloerojen kautta.

Taloudellisen pakon diskurssi ilmentää uusliberaalia puhetapaa, jossa leikkaukset esitetään väistämättöminä, vaikka ne ovat pohjimmiltaan arvopohjaisia poliittisia valintoja. Puhe nähdäkseni normalisoi talouskuripolitiikkaa ja etäännyttää päätöksentekoa. Diskurssi rakentaa kuvaa siitä, että vaihtoehtoja ei ole ja leikkaukset ovat välttämättömiä kansantalouden pelastamiseksi. Vallankäytön diskurssissa havaitsin puolestaan leikkausten konkreettisia vaikutuksia ryhmiin, joiden asema yhteiskunnassa näyttäytyy haavoittuvana ja jo valmiiksi rakenteellisesti epäedullisena. Leikkausten vaikutukset eivät näyttyä neutraaleina, vaan valikoivina. Diskurssista tulkitsin, että valta sosiaalipolitiikassa ei jakaudu tasaisesti ja päätökset vaikuttavat epätasaisesti eri luokkiin. Uutisoinnissa

tämä näyttäytyi muun muassa siinä, kenestä puhutaan ja millä sävyllä. Vallankäytön diskurssi avaa mahdollisuuden tarkastella sosiaaliturvaa kriittisenä kysymyksenä vallankäytöstä ja vastuunjaosta.

Toimijuuden ja vastarinnan diskurssissa rakennetaan vastadiskurssia hallituksen välttämättömyyspuheelle ja erityisesti ammattiyhdistysliikkeet ja opiskelijat kyseenalaistavat vallitsevaa talouspuhetta. Näin diskurssista nousee esiin vaihtoehtoisia yhteiskunnallisia näkökulmia ja mahdollistaa myös poliittisen kritiikin uutisoinnissa ja julkisessa keskustelussa. Oikeudenmukaisen jaon diskurssissa nousevat erityisesti kokemus epäreiludesta ja vertailu eri ihmisryhmien välillä. Diskurssissa korostuvat ansaitsevuuden ja suhteellisen oikeudenmukaisuuden teemat. Opiskelijat asetetaan vastakkain esimerkiksi eläkeläisten kanssa ja ammattiyhdistysliikkeet hallituksen kanssa. Uutisoinnissa keskustelu siirtyy siitä, pitääkö sosiaaliturvasta leikata siihen, keneltä leikataan. Diskurssi myös haastaa vallitsevan käsityksen sosiaaliturvan saajista passiivisina ja työelämän ulkopuolisina hahmoina. Diskurssista voi havaita, että työ ei enää välttämättä takaa toimeentuloa ja myös työssäkäyvät voivat olla riippuvaisia sosiaaliturvasta.

Luvussa 4.2 tarkastelin diskurssien kytkeytymistä laajempaan yhteiskunnalliseen kontekstiin sekä niiden keskinäisiä suhteita. Analyysi osoitti, että diskurssit eivät ole toisistaan erillisiä, vaan ne asettuvat vuoropuheluun. Diskurssien väliltä havaitsin myös jännitteitä. Esimerkiksi taloudellisen pakon diskurssi pyrkii oikeuttamaan leikkaukset välttämättömyyspuheen kautta, kun taas toimijuuden ja vastarinnan diskurssi tuo näkyväksi kansalaisyhteiskunnan kriittisiä ääniä osoittaen, että kyse on poliittisista valinnoista. Lisäksi diskurssit haastavat käsitystä hyvinvointivaltiosta, joka on niin ikään jatkuvassa muutoksessa. Diskurssien kautta hyvinvointivaltiosta piirtyy kuva neuvottelun tilana. Hyvinvointivaltion merkitys ja muoto eivät ole valmiita, vaan niitä rakennetaan ja haastetaan julkisessa keskustelussa. Erityisesti taloudellisen pakon ja oikeudenmukaisen jaon diskurssit osoittavat, kuinka hyvinvointivaltiota saatetaan sekä puolustaa, että rajata. Vallankäytön diskurssista voi tulkita, että kaikilla ei ole samanlaisia mahdollisuuksia osallistua tähän määrittelyyn.

Tutkielman diskurssit laajentavat ymmärrystä luokkien ilmenemismuodoista uutisoinnissa. Köyhyys tai sosiaaliturvan tarve ei ole välttämättä vain tietyn luokan ongelma, vaan myös osa työssäkäyvien ihmisten todellisuutta. Diskurssit laajentavat ymmärrystä pienituloisuudesta ja köyhyydestä ja osoittaa, kuinka myös alempi keskiluokka voi ajautua riippuvaiseksi sosiaaliturvasta kasvavien elinkustannusten ja leikkausten myötä. Luokkapositio ei ole pysyvä tai yksiselitteinen, vaan rakentuu suhteessa muihin aina vallitsevien yhteiskunnallisten olosuhteiden ja resurssien mukaisesti. Diskurssit heijastavat kokemusta epäoikeudenmukaisuudesta ja haastavat hallituksen retoriikkaa yhteisestä taloudellisesta vastuunkantamisesta. Siitä voi myös tulkita, että kokemus reiluudesta ei synny pelkästään muodollisesti, vaan erityisesti suhteessa muihin sosiaalietuuksien saajiin.

Tutkielmassa vahvistuu aiempi käsitys siitä, että luokkaa ei Suomessa sanoiteta aina eksplisiittisesti, mutta se voi silti olla läsnä yhteiskunnallisena rakenteena. Tutkimuksen valossa voidaan todeta, että uutisointi sosiaaliturvaleikkauksista ei ole pelkkää neutraalia raportointia, vaan se myös tuottaa ja uusintaa käsityksiä yhteiskuntaluokista. Analyysi osoittaa, että media toimii areenana, jossa luokkasuhteet voidaan tuoda näkyväksi. Aineiston rajaaminen kevääseen 2024 mahdollisti ajankohtaisen ja poliittisesti relevantin tarkastelun, mutta se myös rajaa tulosten yleistettävyyttä. Valikoidut mediat edustavat institutionaalisesti vakiintuneita valtakunnallisia uutismedioita, mikä myös vaikuttaa siihen, että tulokset eivät kata koko suomalaisen mediakentän kirjoa. Tutkielmaan liittyy myös menetelmällisiä rajoitteita, sillä kriittinen diskurssianalyysi perustuu aina myös tutkijan valitsemaan näkökulmaan ja tehtyihin valintoihin. Näin ollen myös oma positioni ja taustani vaikuttaa siihen, miten aineistoa tulkitsen.

Jatkotutkimuksissa voitaisiin tarkastella laajemmin eri mediatyyppien, kuten iltapäivälehtien tai sosiaalisen median tapaa rakentaa luokkadiskursseja. Myös esimerkiksi iltapäivälehtien ja uutismedioiden keskinäinen vertailu voisi tuottaa kiinnostavaa tutkimustulosta. Tämän tutkielman ulkopuolelle jäi tutkielman rajallisuuden takia kuvat, mutta jatkotutkimuksissa voisi luokkakuvan rakentumista tarkastella myös niiden kautta. Lisäksi

olisi hedelmällistä tarkastella eri hallituskausien vaikutuksia luokkapuheen näkyvyyteen. Pidemmän aikavälin vertailevan analyysin kautta voisi tarkastella, millaisia muutoksia luokkapuheeseen tapahtuu silloin, kun poliittinen valta vaihtuu.

Lähteet

- Ala-Fossi, M., Lehtisaari, K., Hellman, H. & Grönlund, M. (2020). Media- ja viestintäpolitiikan seurantaraportti 2019. Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 2020:4. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-243-581-1>
- Caple, H., & Bednarek, M. (2015). Rethinking news values: What a discursive approach can tell us about the construction of news. *Journalism*, 17(4), 435–455.
- Erola, J. (2010). Luokkarakenne ja luokkiin samaistuminen Suomessa. Teoksessa Erola, J. (toim.), *Luokaton Suomi? Yhteiskuntaluokat 2000-luvun Suomessa*, 27–44. Helsinki: University Press.
- Ervasti, H. (2010). Yhteiskuntaluokat ja hyvinvointivaltio. Teoksessa: Erola, J. (toim.), *Luokaton Suomi? Yhteiskuntaluokat 2000-luvun Suomessa*, 147–165. Helsinki: University Press.
- Eskelinen, N., Erola, J., Karhula, A., Ruggera, L., & Sirniö, O. (2020). Eriarvoisuuden periytyminen. Teoksessa M. Mattila (toim.), *Eriarvoisuuden tila Suomessa 2020* (s. 127–155). Kalevi Sorsa -säätiö.
- Fairclough, N. (2009). A Dialectical – Relational Approach to Critical Discourse Analysis in Social Research. Teoksessa Wodak, R. & Meyer, M. (toim.), *Methods of Critical Discourse Analysis*. London: Sage.
- Fairclough, N., Mulderrig, J. & Wodak, R. (2011). Critical Discourse Analysis. Teoksessa Van Dijk, T. (toim.), *Discourse Studies: A multidisciplinary introduction* (2nd ed., s. 357–378). London: Sage.
- Fairclough, N. (1997). *Miten media puhuu*. Vastapaino.
- Freedman, D. (2014). *The contradictions of media power*. Bloomsbury Publishing.
- Forma, P., Kallio, J., Pirttilä, J. & Uusitalo, R. (2007). Kuinka hyvinvointivaltio pelastetaan? Tutkimus kansalaisten sosiaaliturvaa koskevista mielipiteistä ja valinnoista. *Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuksia*; 89. <http://hdl.handle.net/10250/3296>
- Goldthorpe, J. H., & McKnight, A. (2006). The economic basis of social class. In S. L. Morgan, D. B. Grusky, & G. S. Fields (toim.), *Mobility and inequality: Frontiers of research in sociology and economics* (s. 109–133). Stanford University Press.

- Hall, S. (1992). Gramci ja me. Teoksessa Koivisto, J. Lehtonen, M. Uusitupa T. & Grossberg, L. (toim.). *Kulttuurin ja politiikan murroksia* (s. 32–46). Tampere: Vastapaino.
- Hall, S. (1999). *Ideologia*. Tampere: Vastapaino.
- Helsingin Sanomat, 2023. Helsingin Sanomat tavoittaa viikossa jo lähes 2,2 miljoonaa suomalaista. Noudettu 27.1.2025 osoitteesta <https://www.hs.fi/suomi/art-2000009868722.html>
- Hiilamo, H. (2011). *Uusi hyvinvointivaltio*. Into kustannus.
- Hiilamo, H. (2017). *15 reseptiä tuloerojen kaventamiseksi*. Kalevi Sorsa -säätö.
- Hiilamo, H., Kivipelto, M., Moisio, P., Munkkila, S., Nykänen, E., Ollonqvist, J., ... & Virran-kari, L. (2023). Hallitusohjelman mukaisten sosiaaliturvan leikkausten vaikutukset vuoteen 2027. *Terveys ja hyvinvoinnin laitos*. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-229-7>
- Hirvonen, S. & Järni, C. (16.4.2024). Opiskelijoiden asumiseen saama tuki voi pudota suuresti – liitto luonnehtii tilannetta todella vakavaksi. *Yle*. Noudettu 10.3.2025 osoitteesta <https://yle.fi/a/74-20084042>
- Hirvonen, S. (20.4.2024). Opiskelijat protestoivat leikkauksia vastaan: valtasivat kartanon pääministerin virka-asunnon naapurista. *Yle*. Noudettu 10.3.2025 osoitteesta <https://yle.fi/a/74-20084746>
- Hirvonen, S. (21.4.2024). ”Kohtuuton ja järjetön päätös” – näin lukiolaisten ja ammattiin opiskelevien järjestöt ajattelevat säästöistä. *Yle*. Noudettu 10.3.2025 osoitteesta <https://yle.fi/a/74-20084738>
- Härkönen, A. (19.4.2024). ”Kaikki eivät osallistu näihin talkoisiin” – Opiskelijat kommentoivat asumistuen leikkauksia. *Helsingin Sanomat*. Noudettu 10.3.2025 osoitteesta <https://www.hs.fi/helsinki/art-2000010368382.html>
- Hovi-horkan, J. (11.3.2024). ”Perussuomalaiset pettivät äänestäjensä ihan täysin” – Työntekijät kertovat, kuinka pitkälle he ovat valmiita menemään. *Helsingin Sanomat*. Noudettu 10.3.2025 osoitteesta <https://www.hs.fi/talous/art-2000010281490.html>

- Ikäheimo, H.-P. (2022). Vaihtoehdottomuuden politiikkaa: *Lectio praecursoria. Poliittikka*, 64(2). <https://doi.org/10.37452/politiikka.113552>
- Jakobsson, P., Lindell, J., & Stiernstedt, F. (2021). Introduction: Class in/and the media: On the importance of class in media and communication studies. *Nordicom Review*, 42(s3), 1–19.
- Jakonen, M., Säilävaara, J., & Ikonen, H. M. (2023). ”Eipä tästä käteen jää juuri yhtään mitään, kun toisesta päästä leikataan heti” – Työssäkäyvien köyhien kokemuksia prekaarisesta työstä ja sosiaaliturvasta 2000-luvun Suomessa. Työväenliikkeen kirjasto. <https://doi.org/10.37456/tvt.131469>
- Jørgensen, M., & Phillips, L. (2002). *Discourse Analysis as Theory and Method*. Sage Publications.
- Järvinen, K. (2010). Keskiluokan pinnan alta. Teoksessa: Erola, J. (toim.), *Luokaton Suomi? Yhteiskuntaluokat 2000-luvun Suomessa*, 231–236. Helsinki University Press.
- Jyrkiäinen, J. (2017). Sanomalehdistö. Teoksessa: Nordenstreng, K. & Nieminen H. (toim.), *Suomen mediamaisema* (s. 65–117). Vastapaino.
- Kahma, N. (2010). Keskiluokan valossa: Suomalaisten luokkasamastuminen empiirisessä tarkastelussa. *Sosiologia*, 47(2), 81–96
- Kajander-Rooth, S. (2023). *Kaikki iloista keskiluokkaa?* S&S.
- Kalalahti, M., Silvennoinen, H., Varjo, J., & Vilkmann, M. (2023). *Koulutus ja yhteiskuntaluokka*. Tampere University Press.
- Kallio, J., Lintunen, L., Niemelä, M., Blomberg, H., & Kroll, C. (2020). Lurjuksista kunnon kansalaisia? Kansalaisten asennoituminen toimeentulotuen saajiin 2012–2018. *Yhteiskuntapolitiikka*, 85(3), 259–270. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020061042664>
- Kanava- ja palvelumielikuvatutkimus, 2020. <https://drive.google.com/file/d/1pB6NkWmvn2Y5pIWY6K5fWvVPYOB17vJ/view>
- Kantola, A. (2011). Notkean journalismin nousu. Teoksessa Kantola, A. (toim.), *Hetken hallitsijat: Julkinen elämä notkeassa yhteiskunnassa*, 115–141. Gaudeamus.

- Kansaneläkelaitos. (2023). Kelan työttömyysturvaan muutoksia vuonna 2024. Noudettu 26. maaliskuuta 2025 osoitteesta <https://www.kela.fi/ajankohtaista/kelan-tyotomyysturvaan-muutoksia-vuonna-2024>.
- Kansaneläkelaitos. (2023). Kelan tilastollinen vuosikirja 2023. Helsinki: Kela, 2024. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2024111894749>
- Kansaneläkelaitos. (2024a). Kela-siirto madalsi kynnystä hakea perustoimeentulotukea. Noudettu 18. maaliskuuta 2025 osoitteesta <https://tietotarjotin.fi/tutkimusblogi/1031004/kela-siirto-madalsi-kynnysta-hakea-perustoimeentulotukea>
- Kansaneläkelaitos. (2024b). Opiskelijat siirretään yleisen asumistuen saajista opintotuen asumislisän saajiksi 1.8.2025. Noudettu 18. maaliskuuta 2025 osoitteesta <https://www.kela.fi/ajankohtaista/opiskelijat-siirretaan-yleisen-asumistuen-saajista-opintotuen-asumislisan-saajiksi-1.8.2025#mika-muuttuu>
- Kantola, A., & Kuusela, H. (2019). *Huipputuloiset: Suomen rikkain promille*. Tampere: Vastapaino.
- Kantola, A., Aaltonen, S., Haikkola, L., Junnilainen, L., Luhtakallio, E., Patana, P., ... & Tuominen, P. (2022). *Kahdeksan kuplan suomi: Yhteiskunnan muutosten syvät tarinat*. Gaudeamus.
- Karilainen, J. (24.3.2024). Hallituksen iso leikkuri iski, ja tamperelainen perheenäiti joutuu muuttamaan halvempaan asuntoon – Asiantuntija ennustaa yllättävää vaikutusta. *Helsingin Sanomat*. Noudettu 12.3.2025 osoitteesta <https://www.hs.fi/suomi/art-2000010300634.html>
- Keski-Heikkilä, A. (16.4.2024). Hallitus leikkaa ammatillisesta koulutuksesta 100 miljoonaa euroa ja muuttaa opiskelijoiden tukia. *Helsingin Sanomat*. Noudettu 12.3.2025 osoitteesta <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000010364815.html>
- Keski-Heikkilä, A. (17.4.2024). Orpo ei pitänyt vaalilupaustaan opiskelijoille. *Helsingin Sanomat*. Noudettu 12.3.2025 osoitteesta <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000010366141.html>
- Kontula, A. (2021). *Pikkuporvarit – Pohdintaa aikamme hengestä*. Into Kustannus.

- Koski, A. (7.3.2024). Perry Warrenilta Vuosaaren satamassa löytyy vain vähän ymmärrystä hallitukselle: "Petetty olo". *Helsingin Sanomat*. Noudettu 12.3.2025 osoitteesta <https://www.hs.fi/pkseutu/art-2000010275296.html>
- Kujala, A. & Danielsbacka, M. (2015). *Hyvinvointivaltion loppu? Vallanpitäjät, kansa ja vastavuoroisuus*. Tammi.
- Kukkala, E. & Purokuru, P. (2016). *Luokkavallan vahtikoirat*. Into Kustannus.
- Kunelius, R., Noppari, E. & Reunanen, E. (2009). Media vallan verkoissa. *Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksen julkaisuja*.
- Käyhkö, M. (2014). Kelpaanko? Riitänkö? Kuulunko? Työläistaustaiset naiset, yliopisto-opiskelu ja luokan kokemukset. *Sosiologia*, 51(1), 4–20.
- Käyhkö, M. (2020). Osaanko mä nyt olla tarpeeks yliopistollinen?": työläistaustaiset yliopisto-opettajanaiset ja luokan kokemukset. *Sosiologia*, 57(1), 7–119.
- Laki yleisestä asumistuesta 4.8.2014/938. Finlex. Noudettu 18.3.2025 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140938>
- Lehmusvesi, J., & Lehtonen, V.-P. (2024). Palkittu toimittaja paljasti keksineensä asioita juttuihinsa, Aamulehti poistaa 551 juttua. *Helsingin Sanomat*. Noudettu 19.03.2025 osoitteesta <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000010311639.html>
- Lehti, L., Haapanen, L., & Kääntä, L. (2018). Diskurssintutkimus – monitieteinen ja monimenetelmäinen ala. *AFinLA-e: soveltavan kielitieteen tutkimuksia 2018(11)*, 4–19. <https://doi.org/10.30660/afinla.75057>
- Lehtisaari, K., Grönlund, M., Hellman, H., Ranti, T. & Suikkanen, R. (2024). Median keskittyminen ja mediasisältöjen moninaisuus Suomessa. *Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2024(6)*. Valtioneuvoston kanslia. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-168-1>
- Luhtakallio, E. & Junnilainen, L. (2022). Sisukkaat selviytyjät: Lähiöiden pienituloiset. Teoksessa Kantola, A., Aaltonen, S., Haikkola, L., Junnilainen, L., Luhtakallio, E., Patana, P., ... & Tuominen, P. (toim.), *Kahdeksan kuplan suomi: Yhteiskunnan muutosten syvät tarinat*, 222–242. Gaudeamus.
- Luukka, T. (20.4.2024). Näin hyvinvointivaltio mullistui. *Helsingin Sanomat*. Noudettu 12.3.2025 osoitteesta <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000010362046.html>

- Maisonlahti, M., Laaksonen, J., & Pulkkinen, T. (2023). Työmarkkinatuen historia: Työmarkkinatukea koskevan lainsäädännön kehitys ja tavoitteet. *Sosiaaliturvakomitean julkaisuja 2023:3*. Sosiaali- ja terveysministeriö. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-8473-8>
- Malmberg, R. (11.4.2024). Leikkaustoimet pakottivat yksinhuoltajaperheen muuttamaan – ”On häpeällistä, että täysiaikaisesti työssä käyvä ihminen ei pärjää. *Helsingin Sanomat*. Noudettu 12.3.2025 osoitteesta <https://www.hs.fi/suomi/art-2000010344652.html>
- Mathewson, J. (2021). Ethical journalism: Adopting the ethics of care. *Routledge*. <http://dx.doi.org/10.4324/9781003140337>
- Melin, H. (2010). Tarvitaanko vielä luokkatutkimusta? Teoksessa: Erola, J. (toim.), *Luokaton Suomi? Yhteiskuntaluokat 2000-luvun Suomessa*, 211–226. Helsinki University Press.
- Muhonen, T. (18.3.2024). Leikkaukset iskevät kotitalouskiin: Krista Pakalén menettää asumistukensa lähes kokonaan. *Helsingin Sanomat*. Noudettu 12.3.2025 osoitteesta <https://www.hs.fi/suomi/art-2000010295956.html>
- Muhonen, T. (10.4.2024). Riika Purra: Eläkkeistä on pakko leikata. *Helsingin sanomat*. Noudettu 12.3.2025 osoitteesta <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000010334332.html>
- Muhonen, T. (16.4.2024). Hallitus suututti monet, mutta kaksi suurta menoerää jäi lähes suojaan. *Helsingin Sanomat*. Noudettu 12.3.2025 osoitteesta <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000010364846.html>
- Nalbantoglu, M. & Muhonen, T. (10.3.2024). Miksi ay-liike painostaa hallitusta, jolla on takanaan eduskunnan enemmistö? Tästä on kyse. *Helsingin Sanomat*. Noudettu 12.3.2025 osoitteesta <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000010280186.html>
- Nieminen, H., & Pantti, M. (2009). *Media markkinoilla: johdatus joukkoviestintään ja sen tutkimukseen*. Loki-Kirjat.
- Niilola, M. (2.4.2024). ”Minkä tässä pitäisi naurattaa”, kysyy työntekijä leikkausvitsailusta köyhien aamiaisella – nyt puhuvat pienituloiset. *Yle*. Noudettu 12.3.2025 osoitteesta <https://yle.fi/a/74-20080076>

- Niska, M., Venäläinen, S., Olakivi, A. & Cañada, J. A. (2024). Sosiaalisen konstruktionismin juuret ja versiot. Teoksessa Niska, M., Venäläinen, S., Olakivi, A. & Cañada, J. A. (toim.), *Sosiaalinen konstruktionismi: Miten tarkastella tulkintojen ja todellisuu- den sosiaalista rakentumista*, 13–60. Vastapaino. <https://doi.org/10.58181/VP9789523970458>
- Nyby, J., Nygård, M., Autto, J., Kuisma, M., & Blum, S. (2018). The role of discourse in family policy reform: The case of Finland. *Critical Social Policy*, 38(3), 567-588.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2024). Opiskelijat palautetaan opintotuen asumislisän piiriin. *Valtioneuvosto*. Noudettu 20.3.2025 osoitteesta <https://valtioneu- vosto.fi/-/1410845/opiskelijat-palautetaan-opintotuen-asumislisan-piiriin>
- Paloheimo, H. (2008). Ideologiat ja ristiriitaulottuvuudet. Teoksessa: Paloheimo, H. & Raunio, T. (toim.), *Suomen puolueet ja puoluejärjestelmä*, 27-60. WSOY Oppima- teriaalit.
- Paukkeri, M. & Koivisto, M. (5.3.2024). SAK:n Eloranta: Vastaantulot eivät ole kelvanneet hallitukselle – keskiviikkona tietoja uusista toimista. *Yle*. Noudettu 12.3.2025 osoitteesta <https://yle.fi/a/74-20077580>
- Perälä, S. (1.2.2024). Yleistä asumistukea sai viime vuonna useampi kuin koskaan aiem- min – työssäkäyvien ryhmässä suurin muutos. *Helsingin Sanomat*. Noudettu 12.3.2025 osoitteesta <https://www.hs.fi/suomi/art-2000010197305.html>
- Pietarila, A. (2024). *Tämmöistä vastakkainasettelua suomalaisia pienituloisia kohtaan en toivoisi kuulevani erityisesti tässä salissa”: Diskurssianalyysi kansanedustajien täysistuntopuheenvuoroista*. [Pro gradu -tutkielma, Lapin yliopisto]. Lauda. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20241208100293>
- Puuri, E., Sarajärvi, R. & Tauriainen, A. (11.4.2024). Opiskelijat kertovat leikkausten vaikutuksista arkeen: “Useita on tälläkin hetkellä sairauslomalla. *Yle*. Noudettu 12.3.2025 osoitteesta <https://yle.fi/a/74-20083034>
- Riihilä, M. & Tuomala, M. (2020). Tulo- ja varallisuuserot. Teoksessa Mattila, M. (toim.), *Eriarvoisuuden tila Suomessa 2020*. Kalevi Sorsa-säätiö.
- Saari, J., Taipale, S., & Kainulainen, S. (2013). *Hyvinvointivaltion moderneja klassikoita*. Diakonia-ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-493-195-3>

- Saari, J. (2015). *Huono-osaiset – Elämän edellytyksen yhteiskunnan pohjalla*. Gaudeamus.
- Saari, J. (2020). *Samassa veneessä: hyvinvointivaltio eriarvoistuneessa yhteiskunnassa*. Docendo.
- Savage, M. (2000). *Class Analysis and Social Transformation*. Open University Press, Buckingham.
- Savage, M., & Meersohn Schmidt, C. (2020). The politics of the excluded: abjection and reconciliation amongst the British precariat. *The Journal of Chinese Sociology*, 7, 1–27.
- Seppänen, J. & Väliaverronen, E. (2012). *Mediayhteiskunta*. Tampere: Vastapaino.
- Seppänen, J. & Väliaverronen, E. (2024). *Mediayhteiskunta – Viestintä ja valta huomiota-loudessa*. Tampere: Vastapaino.
- Skeggs, B. (2014). *Elävä luokka*. Tampere: Vastapaino.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (2017). Sosiaalisten oikeuksien komitealta ratkaisu Suomen sosiaaliturvan tasosta. *Valtioneuvosto*. Saatavilla osoitteessa <https://valtioneuvosto.fi/-/1271139/sosiaalisten-oikeuksien-komitealta-ratkaisu-suomen-sosiaaliturvan-tasosta>
- Therborn, G. (2020). Sweden's turn to economic inequality, 1982–2019. *Structural Change and Economic Dynamics*, 52, 159–166. <https://doi.org/10.1016/j.strueco.2019.10.005>
- Tilastokeskus. (2024). Väestöllinen huoltosuhde kunnittain 2023. Noudettu 11.4.2025 osoitteesta https://stat.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html.
- Toimeentulotukilaki 30.12.1997/1412. Finlex. Noudettu 28.2.2025 osoitteesta <https://finlex.fi/eli?uri=http://data.finlex.fi/eli/sd/1997/1412/ajantasa/2024-12-30/fin>
- Työttömyysturvalaki 1290/2002. (2002). Finlex. Noudettu 26. maaliskuuta 2025 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20021290>
- Valtioneuvosto. (2023). *Vahva ja välittävä Suomi: Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023*. <https://valtioneuvosto.fi/-/10616/vahva-ja-valittava-suomi-paaministeri-petteri-orpon-hallituksen-ohjelma>

- Valtanen, T. (1.4.2024). "Opiskelijoiden valmistumisajat pitenevät hallituksen ajamien sosiaaliturvaleikkausten takia" arvioi Takuusäätiö. *Yle*. Noudettu 14.3.2025 osoitteesta <https://yle.fi/a/74-20081561>
- Valtiontalouden tarkastusvirasto. (2023). *Yleinen asumistuki: Tarkastuskertomus 4/2023*. <http://urn.fi/urn:isbn:978-952-499-533-7>
- Van Dijk, T. A. (1988). *News as discourse*. Lawrence Erlbaum Associates.
- Van Dijk, T. A. (2008). *Discourse and power*. Palgrave Macmillan.
- Van Dijk, T. A. (2009). Critical Discourse Studies: a sociocognitive approach. Teoksessa Wodak, R. & Meyer, M. (toim.), *Methods of Critical Discourse Analysis*. London: Sage.
- van Oorschot, W., & Roosma, F. (2017). The social legitimacy of targeted welfare and welfare deservigness. Teoksessa van Oorschot, W., Roosma, F., & Meuleman, B. (toim.), *The social legitimacy of targeted welfare: Attitudes to welfare deservigness* (s. 3-36). Edward Elgar Publishing.
- Väliverronen, E. (2009). Journalismi kriisissä? Teoksessa Väliverronen, E. (toim.), *Journalismi murroksessa*. Gaudeamus. Helsinki University Press.
- Wiio, O. & Nordenstreng, K. (2017). Viestintäjärjestelmä. Teoksessa: Nordenstreng, K. & Nieminen H. (toim.), *Suomen mediamaisema*. Vastapaino.
- Wodak, R. & Meyer, M. (2009). Critical discourse analysis: history, agenda, theory and methodology. Teoksessa *Methods of Critical Discourse Analysis*. Toim. Wodak, R. & Meyer, M. London: Sage.